

Рівненський державний гуманітарний університет
Факультет філології
Кафедра романо-германської філології

ДИПЛОМНА РОБОТА

ступеня „магістр“

на тему:

**„ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ КАЗКОВОЇ
ПОВІСТІ РОАЛЬДА ДАЛА „ВДВ“ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ“**

Виконав:
студент 6-го курсу,
групи ІФ-62
спеціальності 035 Філологія
Хойдас Сергій Костянтинович

Керівник: Чеберяк Анна
Миколаївна, кандидат
філологічних наук, доцент

Рецензент:

Рівне – 2025

АНОТАЦІЯ

Хойдас С. К. Лексико-стилістичні особливості перекладу казкової повісті Роальда Дала „ВДВ“ на українську.

Наукова робота на здобуття ступеня „магістр“ за спеціальністю 035 Філологія. Германські мови та літератури (переклад включно), перша — англійська. — Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, 2025.

Науковий керівник: Чеберяк Анна Миколаївна.

У роботі здійснено комплексний лексико-стилістичний і перекладознавчий аналіз казкової повісті Роальда Дала „*The BFG*“ та її українського перекладу, виконаного Віктором Морозовим. Основну увагу зосереджено на вивченні мовної організації тексту, зокрема ролі неологізмів, okazіоналізмів, мовної гри, гумору, іронії та гротеску у формуванні авторського стилю та мовної картини світу твору. Проаналізовано ідіолект Великого Дружнього Велетня (*Gobblefunk*) як системне явище, що поєднує лексичні, словотвірні, фонетичні та граматичні відхилення від норми та виконує важливу характерологічну й текстотворчу функції.

У межах дослідження розглянуто основні перекладацькі стратегії відтворення авторських неологізмів і мовної гри, зокрема творення перекладацьких новотворів, функціональну заміну, компенсацію, конкретизацію та модуляцію. Особливу увагу приділено проблемам передачі гумору, звукових ефектів і культурно-специфічних реалій з урахуванням адресованості тексту дитячій аудиторії. Оцінку якості перекладу здійснено з позицій функціонально-стилістичного підходу, що дозволило визначити ступінь збереження авторського стилю, цілісності образів і жанрової природи твору. Результати дослідження засвідчують, що український переклад „*The BFG*“ є стилістично адекватною та творчо вмотивованою інтерпретацією оригіналу.

Ключові слова: художній переклад, авторський стиль, неологізми, okazіоналізми, мовна гра, дитяча література, Роальд Дал, *The BFG*, *Gobblefunk*.

ABSTRACT

Khoidas S. K. Lexical and Stylistic Features of the Ukrainian Translation of Roald Dahl's Fairy Tale „The BFG“. Master's thesis for the degree of Master in the field of study 035 Philology. Germanic Languages and Literatures (including Translation), first language — English. — Rivne State University of the Humanities, Rivne, 2025. Academic supervisor: Cheberiak Anna Mykolaivna.

The thesis presents a comprehensive lexical, stylistic, and translation-oriented analysis of Roald Dahl's fairy tale „*The BFG*“ and its Ukrainian translation produced by Viktor Morozov. The research focuses on the linguistic organization of the text, particularly on the role of neologisms, nonce words, language play, humour, irony, and grotesque in shaping the author's individual style and the linguistic worldview of the work. Special attention is paid to the idiolect of the Big Friendly Giant (Gobblefunk) as a systemic phenomenon that combines lexical, word-formational, phonetic, and grammatical deviations from the norm and performs important character-building and text-forming functions.

The study examines the main translation strategies used to render authorial neologisms and language play, including the creation of translational neologisms, functional substitution, compensation, concretization, and modulation. Particular emphasis is placed on the challenges of translating humour, sound effects, and culture-specific elements with regard to the text's orientation towards a child readership. The quality of the translation is assessed from a functional-stylistic perspective, which makes it possible to determine the degree of preservation of the author's style, the integrity of character portrayal, and the genre-specific features of the work. The findings demonstrate that the Ukrainian translation of „*The BFG*“ represents a stylistically adequate and creatively motivated interpretation of the original text.

Keywords: literary translation, authorial style, neologisms, nonce words, language play, children's literature, Roald Dahl, *The BFG*, Gobblefunk.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ТА ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ	12
1.1. Поняття лексики, стилістики та лексико-стилістичного аналізу в сучасному мовознавстві	12
1.2. Особливості художнього мовлення та стилістичні фігури	15
1.3. Лінгвостилістичні аспекти перекладу художньої літератури	19
1.4. Теорія відтворення авторського стилю в перекладі	22
1.5. Переклад неологізмів, okazіоналізмів та ігрової лексики: теоретичний огляд	26
Висновки до розділу 1	30
РОЗДІЛ 2. МОВНА СПЕЦИФІКА ТВОРУ РОАЛЬДА ДАЛА „THE BFG“ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПЕРЕКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОЮ	33
2.1. Коротка характеристика творчості Роальда Дала та жанрової специфіки казкової повісті	33
2.2. Мовна картина світу у творі „ <i>The BFG</i> “: гумор, іронія, гротеск	36
2.3. Лінгвістичні особливості мови Велетня	39
2.4. Українські переклади твору (огляд існуючих перекладних версій)	43
2.5. Проблемні зони перекладу: гра слів, рими, звукові ефекти, культурні реалії	46
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ КАЗКОВОЇ ПОВІСТІ «ВДВ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	52
3.1. Аналіз передачі авторських неологізмів та okazіоналізмів	52
3.2. Передача гумору, гри слів та мовної комічності	57
3.3. Лексичні трансформації та їх роль у збереженні авторського стилю	60
3.4. Передача культурно-специфічних елементів та реалій	63
3.5. Оцінка якості перекладу з позицій функціонально-стилістичного підходу	67

Висновки до розділу 3	70
ВИСНОВКИ	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78

ВСТУП

Сучасний розвиток гуманітарних наук, зокрема перекладознавства та лінгвістики, характеризується посиленою увагою до проблеми відтворення індивідуального авторського стилю в художньому перекладі. У межах цієї проблематики особливого значення набуває переклад дитячої літератури, яка тривалий час перебувала на периферії наукових досліджень і часто сприймалася як другорядна або спрощена галузь художнього перекладу. Натомість сучасні підходи до аналізу дитячих текстів дедалі частіше підкреслюють їхню стилістичну складність, жанрову багатшаровість та високий рівень мовної організації, що зумовлює необхідність комплексних лінгвістичних і перекладознавчих досліджень.

У сучасній науковій парадигмі дитяча література розглядається не лише як засіб виховання чи навчання, а як повноцінний художній феномен, що функціонує за власними естетичними законами та активно використовує стилістичні експерименти. Це особливо стосується творів, у яких мовна гра, гумор, гротеск і навмисні відхилення від мовної норми становлять основу художньої поетики. Відповідно, переклад таких текстів потребує не механічного відтворення лексичного значення, а глибокого осмислення функцій мовних одиниць у структурі художнього цілого.

Однією з ключових постатей англійської дитячої літератури ХХ століття є Роальд Дал, творчість якого істотно вплинула на формування сучасної моделі літературної казки. Його твори вирізняються поєднанням фантастики, іронії, гумору та гротеску з чітко окресленою авторською позицією, що спрямована на захист дитини як автономного суб'єкта морального й емоційного досвіду. У наукових дослідженнях Роальда Дала часто розглядають як автора, що порушує традиційну дидактичну модель дитячої літератури, замінюючи пряме моралізаторство іронічним, іноді провокативним зображенням світу, у якому дитина постає носієм здорового глузду та моральної переваги.

Особливу роль у формуванні художнього світу Роальда Дала відіграє мова. Його стиль ґрунтується на активному використанні експресивної лексики, авторських неологізмів, okazіоналізмів, каламбурів, фонетичних і морфологічних деформацій, а також на навмисному порушенні мовних норм. Мова в його творах виконує не лише комунікативну, а й характерологічну, емоційно-оцінну та текстотворчу функції. Саме мовна організація тексту стає основним джерелом комічного ефекту й одним із ключових засобів створення художніх образів.

Казкова повість „The BFG“ („The Big Friendly Giant“) є одним із найбільш показових творів Роальда Дала з погляду лексико-стилістичної організації. Центральним елементом її поетики є ідіолект Великого Дружнього Велетня, відомий під назвою Gobblefunk, який являє собою системну мовну гру, побудовану на неологізмах, okazіоналізмах, словотвірних експериментах і фонетичних зсувах. Мовлення цього персонажа формує альтернативну мовну картину світу, в якій „неправильність“ і відхилення від норми стають джерелом комічності, доброзичливості та фантастичної привабливості.

Саме ця особливість робить повість „The BFG“ надзвичайно складним об'єктом для перекладу. Перед перекладачем постає завдання не лише передати сюжет і загальний зміст тексту, а й відтворити системний характер мовної гри, зберігши її експресивність, ритміку, гумористичний потенціал і характеротворчу функцію. У цьому контексті переклад Віктора Морозова українською мовою становить особливий інтерес, оскільки є фактично єдиною повною перекладною версією твору й водночас прикладом творчого підходу до відтворення індивідуального стилю автора.

У сучасних лінгвістичних і перекладознавчих дослідженнях лексико-стилістичні особливості художнього тексту дедалі частіше розглядаються в міждисциплінарному контексті, з урахуванням когнітивних, прагматичних і культурних чинників. У працях українських науковців нового покоління увага зосереджується на функціонуванні експресивної та ігрової лексики, авторських неологізмів і стилістично маркованих одиниць як засобів моделювання

художньої картини світу. Зокрема, дослідження Н. Ф. Клименко та А. П. Загнітка присвячені сучасним процесам словотворення, семантичним зсувам і порушенню мовної норми як стилістичному ресурсу, що має безпосереднє значення для аналізу художнього перекладу.

Актуальні проблеми стилістики художнього мовлення та його інтерпретації в перекладі розглядаються також у працях сучасних українських стилістів і текстологів, зокрема Л. Т. Масенко та І. М. Кочан, де мова аналізується як динамічна система, здатна до творчих трансформацій. У межах цих підходів лексико-стилістичні засоби постають ключовими маркерами індивідуального авторського стилю, а їх переклад — як процес відтворення не лише змісту, а й естетичної та емоційної складової тексту.

У західноєвропейській та англо-американській науковій традиції питання лексико-стилістичної організації художнього тексту активно досліджуються з позицій когнітивної стилістики та наративного аналізу. Зокрема, праці М. Fludernik і J. Voase-Beier акцентують увагу на взаємодії стилю, наративної перспективи та читацького сприйняття, що є особливо важливим для аналізу перекладів художньої літератури. Лексичний вибір у цих дослідженнях розглядається як засіб формування інтерпретаційних рамок тексту, які мають бути збережені або реконструйовані у перекладі.

Сучасні дослідження дитячої літератури та її перекладу також приділяють значну увагу мовній грі й експериментальній лексиці. У працях В. J. Epstein та I. Zorgati аналізуються стратегії перекладу авторських неологізмів і гумористичних лексичних утворень у творах для дітей, наголошується на їхній ролі у формуванні образу персонажа та залученні читача до ігрової взаємодії з текстом.

Актуальність теми дослідження зумовлена низкою взаємопов'язаних чинників. По-перше, у сучасному українському перекладознавстві проблема лексико-стилістичного відтворення мовної гри в дитячій літературі залишається недостатньо систематизованою, попри наявність окремих праць, присвячених перекладу гумору, неологізмів і реалій. По-друге, твори Роальда Дала, зокрема

„The BFG“, характеризуються високою концентрацією оказіональної лексики та стилістичних експериментів, що потребує комплексного аналізу перекладацьких стратегій. По-третє, перекладна рецепція цього твору в Україні фактично базується на одному перекладацькому рішенні, що створює унікальну можливість для глибокого функціонально-стилістичного аналізу.

У сучасних наукових дослідженнях перекладу дедалі частіше наголошується на необхідності переходу від формального зіставлення текстів до аналізу функціональної еквівалентності, тобто здатності перекладного тексту виконувати ті самі художні та комунікативні функції, що й оригінал. Такий підхід є особливо релевантним для аналізу перекладу „The BFG“, оскільки буквальна передача мовних одиниць у цьому випадку часто є неможливою або стилістично невиправданою. Саме тому дослідження лексико-стилістичних трансформацій у перекладі цього твору дозволяє розширити уявлення про механізми творчості в художньому перекладі дитячої літератури.

Об'єктом дослідження є процес лексико-стилістичного відтворення художнього тексту в перекладі дитячої літератури.

Предметом дослідження є лексико-стилістичні особливості перекладу казкової повісті Роальда Дала „The BFG“ українською мовою, зокрема способи передачі неологізмів, оказіоналізмів, мовної гри, гумору та культурно-специфічних елементів.

Мета дослідження полягає у виявленні закономірностей відтворення індивідуального авторського стилю Роальда Дала в українському перекладі казкової повісті „The BFG“ на лексико-стилістичному рівні та оцінці ефективності перекладацьких стратегій з погляду функціонально-стилістичної адекватності.

Для досягнення поставленої мети передбачено розв'язання **таких завдань**:

1. Проаналізувати теоретичні підходи до лексико-стилістичного аналізу художнього перекладу.

2. Охарактеризувати жанрову специфіку казкової повісті та особливості творчості Роальда Дала.

3. Дослідити мовну картину світу у творі „The BFG“.
4. Описати лінгвістичні особливості мовлення Великого Дружнього Велетня.
4. Здійснити огляд українського перекладу твору.
5. Проаналізувати проблемні зони перекладу та оцінити якість перекладу з позицій функціонально-стилістичного підходу.

Методологічну основу дослідження становлять описовий, лексико-стилістичний, порівняльно-зіставний, функціональний та контекстуальний методи, які забезпечують комплексний аналіз мовного матеріалу та достовірність отриманих висновків. Теоретико-методологічну базу роботи складають фундаментальні праці з перекладознавства, лінгвостилістики та теорії дитячої літератури українських і зарубіжних учених.

Матеріалом дослідження слугує англomовний оригінальний текст казкової повісті Роальда Дала „*The BFG*“ (1982) та його український переклад „ВДВ“ (*Великий Дружній Велетень*), виконаний Віктором Морозовим і опублікований у видавництві „А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА“ у 2013 році. Саме зіставлення оригінального тексту та перекладу становить емпіричну основу дослідження й дає змогу простежити лексико-стилістичні трансформації, зумовлені міжмовними та міжкультурними відмінностями.

Наукова новизна роботи полягає у здійсненні комплексного лексико-стилістичного аналізу українського перекладу казкової повісті „The BFG“ з урахуванням системного характеру мовної гри Gobblefunk. У дослідженні вперше в українському перекладознавстві проаналізовано взаємозв'язок між перекладом неологізмів, формуванням мовного образу головного персонажа та збереженням загальної стилістичної тональності твору.

Новизна також полягає у застосуванні функціонально-стилістичного підходу до оцінки якості перекладу, що дозволяє розглядати перекладацькі трансформації не як відхилення від оригіналу, а як свідомі творчі рішення, спрямовані на досягнення еквівалентного художнього ефекту.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання її результатів у навчальному процесі під час викладання дисциплін із теорії та практики художнього перекладу, лінгвостилістики, перекладознавства та аналізу художнього тексту. Матеріали дослідження можуть бути використані при підготовці практичних занять, курсових і кваліфікаційних робіт.

Отримані висновки мають практичну цінність і для перекладацької діяльності, оскільки пропонують конкретні підходи до перекладу неологізмів, мовної гри та гумору в дитячій літературі. Вони можуть бути використані як орієнтир для перекладачів, які працюють із художніми текстами, стилістично насиченими та орієнтованими на дитячу аудиторію.

Теоретичне значення роботи полягає в поглибленні уявлень про механізми відтворення індивідуального авторського стилю в художньому перекладі дитячої літератури. Отримані результати уточнюють роль лексико-стилістичних трансформацій у збереженні мовної гри та комічного ефекту оригіналу, а також конкретизують поняття функціональної еквівалентності у перекладі текстів із високим рівнем оказіональності.

Дослідження сприяє розвитку лінгвостилістичного напрямку перекладознавства, демонструючи можливості поєднання стилістичного аналізу з перекладознавчими підходами. Запропонована класифікація авторських неологізмів і перекладацьких стратегій їх відтворення може бути використана як теоретична модель для аналізу інших художніх текстів із подібною мовною організацією.

Структура. Робота складається з анотації та ключових слів, вступу, трьох розділів, п'ятнадцяти підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 82 сторінки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ ТА ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

1.1. Поняття лексики, стилістики та лексико-стилістичного аналізу в сучасному мовознавстві

Лексика та стилістика становлять два фундаментальні виміри мовної системи, що забезпечують смислову, емоційну й естетичну організацію тексту. У сучасній лінгвістиці лексика визначається як сукупність мовних одиниць, що позначають предмети, явища та поняття реального чи уявного світу. Українська дослідниця Н. Клименко підкреслює, що лексична система мови є „динамічним утворенням, яке перебуває у стані постійного оновлення й розвитку, реагуючи на зміни культурного, соціального й когнітивного досвіду носіїв мови“ (Клименко, 2019). Подібні позиції висловлюють і західні лінгвісти: зокрема, у праці *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* Д. Крістал зазначає, що лексика є „найбільш рухомою та найменш стабільною частиною мовної структури, адже саме вона безпосередньо відображає соціальні та культурні трансформації суспільства“ (Crystal, 2019).

Стилістика, своєю чергою, є галуззю мовознавства, що вивчає способи використання мовних одиниць у різних комунікативних ситуаціях та їхню здатність створювати художній, емоційний та прагматичний ефект. Українська дослідниця Л. Масенко трактує стилістику як „систему засобів вираження, що реалізують певні комунікативні інтенції мовця та забезпечують художню організацію тексту“ (Масенко, 2017). У класичній англійській традиції Дж. Ліч і М. Шорт (Leech & Short, 2007) визначають стилістику як „аналіз мовного вибору в художньому тексті“, наголошуючи на її тісному зв'язку з інтерпретацією літературних значень. Вони підкреслюють, що стилістичний ефект виникає з «відхилення від норми» (foregrounding), яке робить художній текст естетично виразним.

У межах сучасного літературознавчого та лінгвістичного підходів важливого значення набуває поняття лексико-стилістичного аналізу, тобто комплексного дослідження тексту на перетині лексики та стилістики. Такий аналіз спрямований на виявлення того, як лексичні одиниці різних типів (неологізми, архаїзми, діалектизми, okazіоналізми, фразеологізми тощо) функціонують у художньому тексті, які стилістичні ефекти вони створюють та яку роль відіграють у формуванні індивідуального стилю автора. На думку американської дослідниці М. Флудернік, „лексичні вибори автора формують не лише семантичний рівень наративу, але й його ритміку, настрої та концептуальну картину світу“ (Fludernik, 2009). Отже, лексико-стилістичний аналіз дозволяє побачити, як за допомогою словникового запасу автор вибудовує художній простір твору.

У перекладознавстві лексико-стилістичний аналіз є одним з основних інструментів для оцінки адекватності перекладу, особливо у випадку текстів, насичених мовною грою, експресивною лексикою або стилістичними новоутвореннями. Відомі дослідники перекладу, зокрема Мона Бейкер (Baker, 2018), наголошують, що „лексичні та стилістичні особливості тексту становлять найбільший виклик для перекладача, адже вони часто не мають прямих відповідників у мовах перекладу й потребують творчої компенсації“. Аналогічні ідеї висловлює Ю. Найда, який у своїй теорії „динамічної еквівалентності“ стверджує, що перекладач повинен відтворити не лише зміст, але й ефект тексту, тобто ті емоційні та стилістичні враження, які отримує читач оригіналу (Nida, 1964).

Особливої ваги лексико-стилістичний аналіз набуває в дослідженні дитячої літератури, адже саме в таких текстах автори часто звертаються до мовної гри, неологізмів, звукової експресії та інших засобів, покликаних викликати у читача емоційну реакцію, сміх або відчуття казковості. Письменники на кшталт Льюїса Керролла, Туве Янссон чи Роальда Дала створюють особливі мовні всесвіти, де лексика відіграє роль основного механізму формування фантастичного виміру. Зокрема, британська дослідниця

Е. Бессерер у праці *Language Play in Children's Literature* зазначає, що „неологізми та оказіональні утворення в дитячих текстах виконують подвійну функцію: розважають і водночас розширюють дитячий досвід сприйняття мови, демонструючи її гнучкість і креативність“ (Besserer, 2015). Ця думка є особливо релевантною для творчості Роальда Дала, чия мова ґрунтується на ігровому переосмисленні норм англійської лексики та морфології.

У контексті художнього перекладу лексико-стилістичний аналіз забезпечує можливість дослідити, які лексичні трансформації відбуваються при перенесенні тексту з однієї мовно-культурної системи до іншої, які засоби збереження авторської індивідуальності застосовує перекладач та які стилістичні втрати або компенсації виникають у процесі перекладу. На думку А. Швейцера, переклад „завжди полягає в балансуванні між формою і змістом, між лінгвістичною точністю та стилістичною адекватністю“ (Schweitzer, 1999). Хоч автор і працював у західній традиції, його висновки є поширеними й досі активно використовуються у світовому перекладознавстві.

Таким чином, поняття лексики, стилістики та лексико-стилістичного аналізу в сучасному мовознавстві тісно взаємопов'язані. Лексика забезпечує матеріальну основу мовного вираження, стилістика визначає функціонально-експресивне використання цієї основи, а лексико-стилістичний аналіз дозволяє дослідити їхню взаємодію в конкретному тексті. Для перекладацьких студій це має особливе значення, адже саме від розуміння цих категорій залежить здатність перекладача адекватно передати авторський стиль, емоційність і художній вплив твору мовою перекладу, що є ключовим завданням у перекладі таких текстів, як казкова повість Роальда Дала „ВДВ“.

Лексико-стилістичний аналіз художнього перекладу передбачає комплексний підхід до вивчення тексту, за якого лексичні одиниці розглядаються не ізольовано, а у взаємодії зі стилістичними, прагматичними та жанровими чинниками. На відміну від суто лексичного аналізу, зосередженого переважно на значенні слова та його словникових відповідниках, лексико-стилістичний підхід враховує експресивне навантаження лексеми, її функцію в

художньому контексті, участь у формуванні образу персонажа та загальної тональності твору. Особливої ваги такий підхід набуває у дослідженні художнього перекладу, де лексичний вибір перекладача безпосередньо впливає на відтворення авторського стилю.

У дитячій художній літературі лексико-стилістичний рівень є одним із провідних, оскільки саме через лексику та мовну гру реалізується емоційний вплив на читача. Слова в таких текстах часто виконують не лише номінативну, а й ігрову, оцінну та характерологічну функції. Тому аналіз перекладу дитячого твору вимагає уваги до стилістично маркованої лексики, okazіоналізмів, неологізмів, зниженої та експресивної лексики, а також до способів їхнього відтворення мовою перекладу.

У сучасному перекладознавстві лексико-стилістичний аналіз спирається на поєднання функціонального, комунікативного та стилістичного підходів. Функціональний підхід дозволяє оцінювати переклад з позицій збереження художнього ефекту, комунікативний — з урахуванням адресата та умов сприйняття тексту, а стилістичний — з огляду на відтворення індивідуальної мовної манери автора. Поєднання цих підходів є особливо продуктивним у дослідженні перекладу творів, де мовна гра виступає стильовою домінантою, як це спостерігається у казковій повісті Роальда Дала „The BFG“.

1.2. Особливості художнього мовлення та стилістичні фігури

Художнє мовлення є специфічною формою мовленнєвої реалізації, що функціонує передусім у художніх текстах і спрямована на створення естетичного, емоційного та образного впливу на читача. Його основною відмінністю від інших типів мовлення є поліфункціональність: поряд з інформативною функцією воно виконує естетичну, експресивну, емоційно-оцінну та прагматичну функції. У художньому мовленні слово перестає бути лише засобом номінації й набуває здатності формувати багаторівневі смисли,

створювати асоціативні зв'язки та моделювати художню картину світу (Масенко, 2017).

Однією з ключових характеристик художнього мовлення є його образність, яка досягається шляхом активного використання тропів і стилістичних фігур. Образність забезпечує перехід від буквального значення слова до переносного, що дозволяє авторові передати складні емоційні стани, абстрактні поняття та суб'єктивні оцінки. У цьому контексті художній текст виступає як особлива семіотична система, у якій кожен мовний елемент може виконувати не лише семантичну, а й символічну функцію (Селіванова, 2011).

Важливою рисою художнього мовлення є також експресивність, що виявляється у навмисному відхиленні від нейтральних мовних норм. Такі відхилення можуть бути лексичними, морфологічними, синтаксичними або фонетичними. Вони слугують засобом акцентування уваги читача та посилення емоційного впливу тексту. У лінгвістичній стилістиці подібні явища розглядаються крізь призму концепції foregrounding, тобто висунення певних мовних елементів на передній план шляхом порушення очікуваної мовної норми (Leech & Short, 2007).

Стилістичні фігури та тропи є основними інструментами реалізації художнього мовлення. До тропів належать метафора, метонімія, синекдоха, епітет, порівняння, гіпербола та літота. Вони ґрунтуються на семантичному перенесенні значення і слугують засобом концептуалізації дійсності. Метафора, зокрема, розглядається як універсальний механізм художнього мислення, що дозволяє осмислювати нові або складні явища через призму вже відомих образів (Crystal, 2019). У художньому тексті метафора часто набуває розгорнутого характеру, формуючи цілісні образні поля, які визначають загальний настрій і стиль твору.

Епітети відіграють важливу роль у створенні оцінності та емоційної насиченості тексту. Вони не лише конкретизують ознаки предметів чи явищ, а й передають авторське ставлення до зображуваного. Порівняння, у свою чергу, сприяють візуалізації образу та полегшують його сприйняття, апелюючи до

досвіду читача. Гіпербола й літота виконують функцію емоційного перебільшення або применшення, що часто використовується для створення комічного, іронічного або фантастичного ефекту, особливо в казкових і сатиричних творах.

Окрім тропів, у художньому мовленні активно використовуються стилістичні фігури синтаксичного рівня, зокрема повтор, анафора, епіфора, інверсія, паралелізм, антитеза, градація. Ці засоби впливають на ритмічну організацію тексту та його інтонаційну структуру. Повтор, наприклад, може виконувати функцію смислового акценту або емоційного підсилення, тоді як інверсія змінює звичний порядок слів, надаючи висловлюванню експресивності та підкреслюючи значущість окремих компонентів (Кочан, 2008).

Особливе місце в системі художнього мовлення займає мовна гра, яка полягає у свідомому порушенні мовних норм, використанні каламбурів, оказіоналізмів, фонетичних деформацій, семантичних зсувів та нестандартних словотвірних моделей. Мовна гра є одним із найефективніших засобів створення комічного ефекту та активізації читацького сприйняття. Вона передбачає інтелектуальну взаємодію між автором і читачем, оскільки вимагає розпізнавання прихованих смислів і асоціацій (Baker, 2018).

У художніх текстах для дітей мовна гра виконує додаткову функцію — пізнавальну. Вона сприяє розвитку мовної чутливості, уяви та креативного мислення, демонструючи гнучкість мовної системи. Саме тому дитяча література часто характеризується високою концентрацією неологізмів, вигаданих слів і звукових ефектів, які створюють атмосферу фантастичності та гри з мовою. Ці особливості є характерними для творчості Роальда Дала та становлять значний інтерес для лексико-стилістичного аналізу в перекладознавчому аспекті.

У процесі художнього перекладу стилістичні фігури й тропи потребують особливої уваги, оскільки вони тісно пов'язані з мовною та культурною специфікою оригіналу. Формальне відтворення стилістичних засобів не завжди є можливим або доцільним, тому перекладач змушений застосовувати

різноманітні трансформації з метою збереження функціонального та емоційного ефекту тексту. Пріоритетним у цьому випадку стає не буквальна відповідність, а передача художнього впливу, який справляє текст на читача (Nida, 1964).

Художнє мовлення вирізняється підвищеною експресивністю та образністю, які реалізуються через систему стилістичних фігур і тропів. До найуживаніших стилістичних засобів у художній прозі належать гіпербола, іронія, гротеск, метафора, каламбур та мовна гра. Вони дозволяють авторові не лише передати зміст, а й сформувані емоційне ставлення читача до зображуваного, створити певний художній настрій та індивідуалізувати мовлення персонажів.

Гротеск як стилістична фігура поєднує перебільшення з елементами абсурду й часто використовується для зображення фантастичних або комічно деформованих образів. У дитячій літературі гротеск виконує подвійну функцію: з одного боку, він підсилює комізм, а з іншого — знижує рівень страху, перетворюючи потенційно загрозливі образи на кумедні. Іронія ж ґрунтується на прихованому протиставленні буквального й справжнього значення висловлювання, що дозволяє авторові дистанціюватися від зображуваного та залучити читача до співтворчого осмислення тексту.

Особливе місце серед стилістичних засобів посідає мовна гра, яка базується на свідомому порушенні мовної норми, багатозначності, фонетичній подібності або словотвірних експериментах. У художньому тексті мовна гра виконує не лише розважальну, а й текстотворчу функцію, формуючи індивідуальний стиль автора. Саме мовна гра часто стає головним джерелом труднощів у перекладі, оскільки вона тісно пов'язана зі структурою конкретної мови й культури.

Таким чином, художнє мовлення є складною багатовимірною системою, у якій лексичні, стилістичні та синтаксичні засоби функціонують у тісній взаємодії. Стилiстичні фігури та тропи виступають ключовими елементами цієї системи, забезпечуючи образність, експресивність та індивідуальність авторського стилю. Їхній детальний аналіз є необхідною умовою для глибокого

розуміння художнього тексту та адекватного відтворення його стилістичних особливостей у перекладі, що має особливе значення для дослідження творів, насичених мовною грою та експресивними засобами, зокрема казкової повісті Роальда Дала „*The BFG*“.

1.3. Лінгвостилістичні аспекти перекладу художньої літератури

Переклад художньої літератури є складним багаторівневим процесом, що передбачає не лише міжмовне, а й міжкультурне перенесення художнього тексту. На відміну від перекладу текстів інших функціональних стилів, художній переклад орієнтований насамперед на відтворення естетичної функції мови, що реалізується через систему лексичних, стилістичних та образних засобів. У цьому контексті особливого значення набувають лінгвостилістичні аспекти перекладу, які охоплюють питання збереження авторського стилю, передачі образності, експресивності та функціонального навантаження мовних одиниць.

Лінгвостилістичний підхід до перекладу ґрунтується на розумінні тексту як цілісної мовної структури, у якій кожен елемент виконує певну стилістичну функцію. Художній текст не є просто сумою лексичних і граматичних одиниць, а постає як організована система взаємопов'язаних засобів, спрямованих на створення художнього ефекту. Саме тому в перекладі важливо враховувати не лише семантику окремих слів, а й їхню роль у загальній стилістичній організації тексту (Leech & Short, 2007).

Одним із ключових понять у лінгвостилістиці художнього перекладу є авторський стиль, який формується через специфічний добір лексики, повторювані синтаксичні моделі, улюблені стилістичні фігури та характерні способи мовної гри. Авторський стиль відображає індивідуальну мовну картину світу письменника та є важливим компонентом художньої цінності твору. У перекладі збереження авторського стилю часто стає складнішим завданням, ніж передача фактичного змісту, оскільки стилістичні особливості глибоко вкорінені в мовній системі оригіналу (Масенко, 2017).

Лексичний рівень відіграє провідну роль у формуванні стилістики художнього тексту, а отже, й у його перекладі. Художні тексти характеризуються високою частотністю експресивної лексики, тропів, неологізмів, фразеологізмів та оказіональних утворень. У процесі перекладу такі одиниці рідко мають прямі відповідники, що зумовлює необхідність використання перекладацьких трансформацій. Лексико-стилістичні трансформації дозволяють компенсувати втрати, які виникають через розбіжності між мовними системами, та зберегти художній ефект тексту (Baker, 2018).

Особливе місце серед лінгвостилістичних проблем художнього перекладу посідає передача образності. Образні засоби, зокрема метафори, порівняння та символи, часто ґрунтуються на культурно зумовлених асоціаціях, що не завжди є зрозумілими для носіїв іншої мови. У таких випадках перекладач опиняється перед вибором між збереженням образу оригіналу та його адаптацією до культурного досвіду читача перекладу. Обидві стратегії мають свої переваги й обмеження та повинні оцінюватися з позицій функціональної адекватності (Crystal, 2019).

Не менш важливим є синтаксичний аспект перекладу, оскільки синтаксична організація тексту безпосередньо впливає на його ритм, темп і емоційне забарвлення. Художні тексти часто характеризуються варіативністю синтаксичних конструкцій, використанням інверсій, повторів, еліпсисів та парцеляції. У перекладі збереження таких особливостей сприяє відтворенню інтонаційної та ритмічної структури оригіналу, що є важливим для підтримання стилістичної цілісності тексту (Кочан, 2008).

У лінгвостилістичному аспекті перекладу особливої уваги потребує мовна гра, яка є характерною рисою багатьох художніх текстів, зокрема творів для дітей. Мовна гра реалізується через каламбури, звукові повтори, нестандартні словотвірні моделі та семантичні зсуви. Такі елементи часто є „неперекладними“ у буквальному розумінні, проте вони можуть бути відтворені шляхом функціональної компенсації. Збереження ігрового ефекту в перекладі вважається одним із найскладніших завдань художнього перекладу, адже вимагає від

перекладача високого рівня креативності та глибокого розуміння стилістики обох мов (Baker, 2018).

Лінгвостилістичні аспекти перекладу художньої літератури тісно пов'язані з проблемою еквівалентності. У сучасному перекладознавстві еквівалентність розглядається не як формальна відповідність між одиницями оригіналу та перекладу, а як збереження комунікативного та естетичного ефекту тексту. Такий підхід передбачає можливість відхилень від структури оригіналу заради досягнення стилістичної адекватності (Nida, 1964). У художньому перекладі це означає пріоритет функції над формою.

Важливим компонентом лінгвостилістичного аналізу є також урахування цільової аудиторії. У перекладі художніх творів для дітей стилістичні рішення повинні відповідати віковим особливостям читача, його мовному досвіду та культурному контексту. Це впливає на вибір лексики, ступінь складності синтаксичних конструкцій і способи передачі гумору та іронії. Відповідно, лінгвостилістичний підхід дозволяє оцінити переклад не лише з позицій мовної точності, а й з точки зору його функціональної придатності для конкретної аудиторії (Селіванова, 2011).

Таким чином, лінгвостилістичні аспекти перекладу художньої літератури охоплюють широкий спектр питань, пов'язаних із взаємодією лексичних, синтаксичних та стилістичних засобів у процесі міжмовного перенесення тексту. Вони дозволяють комплексно оцінити перекладацькі рішення та їхній вплив на збереження художньої цілісності твору. Застосування лінгвостилістичного підходу є особливо продуктивним у дослідженні перекладів творів, насичених мовною грою, експресивною лексикою та індивідуальним авторським стилем, зокрема казкової повісті Роальда Дала „*The BFG*“, де стилістика мови є одним із ключових чинників художньої цінності.

Переклад художньої літератури суттєво відрізняється від перекладу нехудожніх текстів передусім тим, що його метою є відтворення не лише змісту, а й естетичної цінності оригіналу. У випадку дитячої літератури до цього додається необхідність урахування вікових, когнітивних та емоційних

особливостей адресата. Дитячий читач сприймає текст інакше, ніж дорослий, тому надмірна складність, абстрактність або культурна віддаленість можуть ускладнити розуміння та знизити художній ефект.

Перекладач дитячої художньої літератури постійно балансує між збереженням авторського стилю та адаптацією тексту до можливостей читача. Цей баланс особливо складно досягти у творах із високою концентрацією мовної гри, де буквальний переклад може призвести до втрати комічності або стилістичної своєрідності. Саме тому в перекладознавстві наголошується на творчому характері художнього перекладу, який передбачає активне використання трансформацій і компенсацій.

У межах лінгвостилістичного аналізу доцільно також розмежовувати лінгвістичний і власне стилістичний підходи до перекладу. Лінгвістичний підхід орієнтується передусім на структурну відповідність між мовами, тоді як стилістичний зосереджується на відтворенні художньої функції мовних засобів. У перекладі художньої літератури, особливо дитячої, домінування суто лінгвістичного підходу часто призводить до спрощення стилю й нейтралізації експресії. Натомість лінгвостилістичний синтез дозволяє врахувати як системні особливості мови, так і індивідуальну авторську манеру, що є принципово важливим для адекватного перекладу текстів із високим рівнем мовної гри.

Отже, лінгвостилістичні аспекти перекладу художньої літератури охоплюють не лише аналіз мовних відповідників, а й дослідження того, як перекладні рішення впливають на сприйняття тексту, його жанрову природу та цілісність авторського стилю. Ці положення є методологічною основою для подальшого аналізу казкової повісті „The BFG“ та її українського перекладу.

1.4. Теорія відтворення авторського стилю в перекладі

Однією з центральних проблем художнього перекладу є відтворення авторського стилю, який становить сукупність індивідуальних мовних, стилістичних та композиційних особливостей, що формують унікальну художню

манеру письменника. Авторський стиль проявляється на всіх мовних рівнях — від добору лексики й словотвірних моделей до синтаксичної організації тексту, ритму, інтонації та системи образів. У перекладі збереження цього комплексу особливостей є визначальним критерієм художньої адекватності, оскільки саме стиль забезпечує впізнаваність автора та цілісність його художнього світу (Hatim & Mason, 1997).

У сучасному перекладознавстві авторський стиль розглядається не як механічна сума формальних ознак, а як функціональна система, зорієнтована на створення певного естетичного ефекту. Відповідно, відтворення стилю в перекладі не зводиться до буквального копіювання мовних структур оригіналу, а передбачає відтворення їхнього функціонального навантаження у мові перекладу. Такий підхід ґрунтується на функціональній концепції перекладу, згідно з якою перекладений текст повинен викликати у читача подібну художню реакцію, що й текст оригіналу (Nord, 2005).

Особливу роль у формуванні авторського стилю відіграє індивідуальний мовний вибір, який проявляється у повторюваності певних лексичних одиниць, стилістичних фігур і мовних прийомів. Саме ця повторюваність створює стилістичну впізнаваність тексту. У перекладі збереження таких повторів часто ускладнюється відмінностями між мовними системами, однак їх ігнорування може призвести до стилістичного „вирівнювання“ тексту та втрати індивідуальності автора (Voase-Beier, 2011).

Важливим аспектом теорії відтворення авторського стилю є розмежування понять „стилістична відповідність“ і „стилістична еквівалентність“. Якщо стилістична відповідність передбачає максимально точне відтворення формальних мовних характеристик оригіналу, то стилістична еквівалентність орієнтується на збереження художнього ефекту, навіть за умови істотних структурних змін у перекладі. У сучасних дослідженнях наголошується, що для художніх текстів, особливо з виразною ідіостилістикою, саме еквівалентність є більш релевантним критерієм оцінки перекладу (Baker, 2018).

У цьому контексті стиль розглядається не як статична властивість тексту, а як процес, що розгортається в часі читання. Стилiстичний ефект формується поступово — через накопичення повторів, варіативність мовних прийомів і ритмічну організацію тексту. Переклад, відповідно, має відтворювати цю динаміку, а не окремі ізольовані елементи. Втрата стилістичної послідовності, навіть за збереження окремих прийомів, може призвести до розпаду авторської манери на рівні цілісного сприйняття твору.

Окремої уваги заслуговує проблема взаємодії стилю та жанру в перекладі. Авторський стиль реалізується не у вакуумі, а в межах конкретної жанрової моделі, яка накладає обмеження на мовний вибір і композицію тексту. У перекладі ігнорування жанрової специфіки може призвести до стилістичного зсуву, коли текст зберігає окремі мовні риси автора, але втрачає жанрову тональність. Саме тому відтворення авторського стилю неможливе без урахування жанрової природи твору та його комунікативного призначення (Hatim & Mason, 1997).

У художньому перекладі з яскраво вираженим стилем перекладач змушений працювати з ієрархією стилістичних ознак, визначаючи, які з них є ключовими, а які — другорядними. Такий ієрархічний підхід дозволяє зберігати стилістичну цілісність тексту навіть у випадках, коли повне відтворення всіх мовних особливостей є неможливим. У цьому сенсі переклад виступає як модель стилістичної реконструкції, а не копії оригіналу.

Теорія відтворення авторського стилю тісно пов'язана з поняттям перекладацької інтерпретації. Художній переклад завжди є результатом інтерпретаційної діяльності перекладача, який осмислює текст оригіналу та відтворює його відповідно до власного розуміння стилістичних домінант. Перекладач у цьому процесі виступає як співтворець тексту, однак межі його творчої свободи визначаються необхідністю збереження авторського задуму та стилістичної цілісності оригіналу (Munday, 2016).

У теорії художнього перекладу значну увагу приділяють проблемі перекладацької видимості. З одного боку, перекладач повинен бути

„невидимим“, не нав'язуючи тексту власний стиль; з іншого — повне усунення перекладацької індивідуальності є неможливим. Відтворення авторського стилю завжди здійснюється крізь призму мовних і стилістичних ресурсів мови перекладу, що зумовлює неминучі трансформації. Завдання перекладача полягає у мінімізації стилістичних втрат і збереженні домінантних рис авторської манери (Venuti, 2017).

Лексичний рівень є одним із ключових у відтворенні авторського стилю. Саме лексика найчастіше слугує маркером індивідуального письма, особливо у випадку авторів, чия творчість базується на мовній грі, неологізмах та okazіоналізмах. У перекладі таких елементів важливо зберігати не стільки формальну структуру, скільки стилістичну функцію — створення комічного, експресивного або фантастичного ефекту. Функціональна компенсація вважається одним із найефективніших способів відтворення стилістично маркованої лексики (Boase-Beier, 2011).

Не менш значущим є синтаксичний аспект авторського стилю. Довжина речень, перевага простих або складних конструкцій, використання повторів, парцеляції чи інверсії формують ритм і темп художнього тексту. У перекладі ігнорування синтаксичної організації оригіналу може призвести до зміни інтонаційного малюнка та порушення стилістичної цілісності. Водночас буквальне відтворення синтаксису не завжди є можливим, що зумовлює потребу в адаптації з урахуванням норм мови перекладу (Hatim & Mason, 1997).

У межах теорії відтворення авторського стилю важливе місце посідає поняття стилістичної домінанти — тих елементів тексту, які мають ключове значення для формування авторської манери. Виявлення таких домінант є передумовою адекватного перекладу, оскільки дозволяє зосередити перекладацькі зусилля на збереженні найбільш значущих стилістичних характеристик. Для одних авторів домінантами є метафоричність, для інших — синтаксична ритміка або мовна гра, що особливо актуально для аналізу перекладів дитячої літератури (Nord, 2005).

Таким чином, теорія відтворення авторського стилю в перекладі розглядає художній переклад як складний інтерпретаційний процес, у якому поєднуються лінгвістична точність і творча адаптація. Збереження стилю передбачає функціональне відтворення лексичних, стилістичних і синтаксичних особливостей оригіналу з урахуванням можливостей мови перекладу та очікувань цільової аудиторії. Застосування положень цієї теорії є особливо важливим у дослідженні перекладів творів з яскраво вираженою індивідуальною стилістикою, зокрема казкової повісті Роальда Дала „*The BFG*“, де авторський стиль виступає визначальним чинником художньої цінності тексту.

1.5. Переклад неологізмів, okazіоналізмів та ігрової лексики: теоретичний огляд

Однією з найскладніших проблем художнього перекладу є відтворення лексичних одиниць, що виходять за межі загальноновживаної лексики, зокрема неологізмів, okazіоналізмів та елементів ігрової лексики. Такі одиниці відіграють важливу стилістичну та експресивну роль у художньому тексті, формуючи його індивідуальність, образність і комунікативний ефект. У перекладі вони потребують особливої уваги, оскільки часто не мають усталених відповідників у мові перекладу й тісно пов'язані з мовною системою та культурним контекстом оригіналу.

У сучасному українському мовознавстві неологізми розглядаються як нові лексичні одиниці або нові значення вже наявних слів, що виникають унаслідок розвитку мови та суспільства. Неологізми можуть бути як загальнономовними, так і індивідуально-авторськими. Останні є особливо характерними для художніх текстів, де вони виконують не лише номінативну, а й стилістичну функцію, сприяючи створенню художнього образу та емоційного впливу (Селіванова, 2011). У перекладі авторських неологізмів важливим є збереження їхньої новизни та експресивності, що часто вимагає створення відповідних новоутворень у мові перекладу.

Близьким до поняття неологізму є okazіоналізм, який трактується як індивідуально-авторське словотворче утворення, створене для конкретного контексту й не призначене для широкого вжитку. Українські дослідники наголошують, що okazіоналізми є потужним засобом стилістичної виразності, оскільки порушують мовну норму та привертають увагу читача до форми слова (Загнітко, 2012). У художньому мовленні okazіоналізми часто використовуються для передачі суб'єктивної оцінки, гумору, іронії або фантастичності, що особливо характерно для дитячої літератури.

У перекладознавчому аспекті okazіоналізми становлять складність через свою унікальність і контекстуальну зумовленість. Буквальний переклад таких одиниць у більшості випадків є неможливим або стилістично неадекватним. Тому перекладач змушений застосовувати творчі стратегії, спрямовані на відтворення функції okazіоналізму, а не його формальної структури. Серед таких стратегій українські перекладознавці виділяють словотвірну кальку, семантичну адаптацію, компенсацію, а також створення власного okazіоналізму в мові перекладу (Ребрій, 2018).

Особливим різновидом стилістично маркованої лексики є ігрова лексика, яка реалізується через мовну гру. Мовна гра в сучасній лінгвістиці розглядається як свідоме відхилення від мовних норм з метою створення комічного, експресивного або естетичного ефекту. Вона може проявлятися на різних мовних рівнях — фонетичному, морфологічному, лексичному та синтаксичному. В українських дослідженнях підкреслюється, що мовна гра є важливим інструментом художньої комунікації, оскільки активізує читацьке сприйняття та залучає адресата до інтерпретації тексту (Бацевич, 2019).

У художньому перекладі ігрова лексика є особливо проблемною, адже її ефект часто ґрунтується на специфічних властивостях мови оригіналу, таких як омонімія, паронімія, фонетична подібність або словотвірна продуктивність. У таких випадках перекладач має орієнтуватися на функціонально-стилістичну еквівалентність, намагаючись відтворити ігровий ефект навіть шляхом відмови від прямого відповідника. Українські науковці наголошують, що успішний

переклад мовної гри можливий лише за умови глибокого аналізу її механізмів і ролі в тексті (Шмігер, 2016).

У перекладознавчих дослідженнях також наголошується на необхідності розмежування різних типів неологізмів і окаяіоналізмів з огляду на їхню перекладність. Частина таких одиниць має відносно прозору внутрішню форму, що дозволяє реципієнтові інтуїтивно відновити значення слова через асоціацію з відомими лексичними елементами. Інші ж неологізми є семантично непрозорими й функціонують переважно як носії експресії або звукового ефекту. У перекладі це зумовлює різні підходи: від збереження словотвірної моделі до повної заміни лексеми функціональним аналогом.

Важливим є також поділ ігрової лексики за домінантним механізмом мовної гри. У художніх текстах вона може базуватися на фонетичному співзвуччі, семантичному зсуві, порушенні словотвірних моделей або на комбінуванні кількох прийомів одночасно. Для перекладача це означає необхідність попереднього аналізу того, який саме механізм створює ігровий ефект, і лише після цього — вибір перекладацької стратегії. Ігнорування цього етапу призводить до формального перекладу, що зберігає значення, але втрачає стилістичну функцію.

Окрему складність становлять випадки, коли неологізми та мовна гра виконують системну, а не локальну функцію в тексті. У таких ситуаціях ігрова лексика не обмежується поодинокими прикладами, а формує цілісну мовну модель персонажа або художнього світу. Переклад таких системних утворень потребує послідовності та внутрішньої узгодженості, оскільки випадковий або несистемний добір відповідників може зруйнувати цілісність стилістичного ефекту.

У наукових працях також звертається увага на ризик надмірної семантичної пояснювальності під час перекладу ігрової лексики. Надмірне розгортання значення або заміна мовної гри описовими конструкціями призводить до зниження динаміки тексту та нівелює комічний або фантастичний ефект. У таких випадках переклад утрачає одну з ключових функцій художнього

мовлення — емоційний вплив на читача. Тому вважається доцільним віддавати перевагу стислим, фонетично виразним і стилістично маркованим рішенням навіть за умови часткової семантичної втрати.

Таким чином, переклад неологізмів, okazіоналізмів та ігрової лексики передбачає не лише володіння словотвірними ресурсами мови перекладу, а й здатність вибудовувати цілісну стилістичну систему, адекватну до авторського задуму. Саме системність і послідовність перекладацьких рішень визначають успішність відтворення мовної гри та збереження художньої своєрідності тексту.

Важливим аспектом перекладу неологізмів, okazіоналізмів та ігрової лексики є компенсація, яка дозволяє зберегти загальний стилістичний баланс тексту. Якщо певний ігровий або експресивний елемент неможливо відтворити в тому самому місці тексту, перекладач може компенсувати його в іншому фрагменті, використовуючи ресурси мови перекладу. Такий підхід широко застосовується в перекладах художньої літератури та вважається ефективним засобом збереження авторського стилю (Ребрій, 2018).

У перекладі дитячої літератури зазначені проблеми набувають особливої актуальності. Неологізми, okazіоналізми та мовна гра в таких текстах виконують не лише естетичну, а й дидактичну функцію, сприяючи розвитку мовної уяви читача. Тому перекладацькі рішення повинні враховувати вікові та когнітивні особливості цільової аудиторії, зберігаючи баланс між зрозумілістю й креативністю. Українські дослідження дитячого художнього перекладу підкреслюють, що надмірна нейтралізація ігрової лексики призводить до втрати художньої цінності тексту, тоді як вдало створені перекладацькі неологізми здатні повноцінно відтворити атмосферу оригіналу (Зорівчак, 2014).

Таким чином, переклад неологізмів, okazіоналізмів та ігрової лексики потребує комплексного лінгвостилістичного підходу, що поєднує аналіз словотвірних, семантичних і функціональних особливостей мовних одиниць. Орієнтація на функцію, стилістичний ефект і цільову аудиторію дозволяє перекладачеві адекватно відтворювати складні елементи художнього тексту, зберігаючи його авторську індивідуальність. Ці положення є методологічною

основою для подальшого аналізу перекладу казкової повісті Роальда Дала „*The BFG*“, у якій неологізми та мовна гра є визначальними компонентами художнього стилю.

Висновки до розділу 1

Казкова повість Роальда Дала „*The BFG*“ є яскравим прикладом твору, у якому мовна організація тексту відіграє визначальну роль у створенні художнього світу та образів персонажів. Стиль автора базується на активній мовній грі, використанні неологізмів і оказіоналізмів, навмисному порушенні мовної норми, гуморі, іронії та гротеску. Саме ці елементи формують індивідуальний авторський стиль і забезпечують унікальність повісті серед інших зразків дитячої літератури.

Особливе значення у творі має мова Великого Дружнього Велетня, яка виконує не лише комічну, а й характерологічну функцію. Його мовлення створює образ наївного, добродушного й «інакшого» героя, для якого мовні помилки є формою світосприйняття, а не ознакою інтелектуальної обмеженості. Система авторських неологізмів (*Gobblefunk*) є цілісною та послідовною, що робить її ключовим компонентом стилю твору.

Переклад повісті українською мовою демонструє, що збереження такого стилю можливе лише за умови відмови від буквального перекладу. Основним завданням перекладача стає передача функції мовних засобів, а не їх формальної структури. Найефективнішими виявляються перекладацькі рішення, які відтворюють комічний ефект, мовну гру та експресивність навіть ціною семантичних зсувів або структурних змін.

Авторські неологізми й оказіоналізми передаються за допомогою різних стратегій — створення нових слів українською мовою, модуляції, калькування, описових заміन і компенсації. Саме поєднання цих прийомів дозволяє підтримувати стилістичну цілісність тексту й уникати його нормалізації.

Переклад зберігає високу концентрацію ігрових елементів, що є принципово важливим для збереження авторського стилю Роальда Дала.

Гумор і гра слів у перекладі функціонують як системний елемент тексту, а не як окремі локальні жарти. Комічний ефект досягається через лексичні, фонетичні, словотвірні та синтаксичні засоби, які адаптовані до можливостей української мови та сприйняття дитячої аудиторії. Відтворення гумору орієнтоване на досягнення аналогічного емоційного впливу, а не на буквальну відповідність оригіналу.

Лексичні трансформації — конкретизація, генералізація, модуляція, компенсація — відіграють ключову роль у збереженні стилістичної своєрідності твору. Саме завдяки цим трансформаціям переклад зберігає динаміку, фантастичність і мовну експресивність першотвору, не втрачаючи його жанрової природи.

Культурно-специфічні елементи в перекладі поєднують адаптацію для дитячої аудиторії зі збереженням британського культурного колориту. Такий баланс дозволяє зробити текст зрозумілим і водночас не позбавляє його національної своєрідності, що є важливим для перекладу дитячої літератури.

У цілому український переклад „ВДВ“ зберігає стильову цілісність, образну систему та жанрові особливості оригіналу. Перекладацькі рішення спрямовані на відтворення художнього ефекту, мовної гри та індивідуального стилю автора, що дозволяє розглядати переклад як повноцінну інтерпретацію твору Роальда Дала в українському культурному просторі.

Отже, теоретичний аналіз, здійснений у першому розділі, дозволив сформулювати комплексний підхід до вивчення лексико-стилістичних особливостей художнього тексту та їх перекладу. Узагальнення положень сучасної стилістики, лексикології та перекладознавства дало змогу визначити ключові поняття дослідження — авторський стиль, мовну гру, неологізми, оказіоналізми та стилістичну домінанту — як функціональні категорії, релевантні для аналізу дитячої художньої прози.

Отримані теоретичні висновки слугують методологічною основою для подальшого аналізу казкової повісті Роальда Дала „The BFG“, оскільки дозволяють розглядати мовні явища не ізольовано, а в межах цілісної художньої системи. Саме на цій основі в другому розділі здійснюється аналіз мовної картини світу твору та специфіки авторського стилю.

РОЗДІЛ 2. МОВНА СПЕЦИФІКА ТВОРУ РОАЛЬДА ДАЛА «THE BFG» ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПЕРЕКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОЮ

2.1. Коротка характеристика творчості Роальда Дала та жанрової специфіки казкової повісті

Роальд Дал є однією з ключових постатей англomовної дитячої літератури ХХ століття, чия творчість істотно вплинула на формування сучасної моделі літературної казки. Його художній світ вирізняється поєднанням фантастики, гумору, гротеску та чітко окресленої етичної позиції, спрямованої на захист дитини як автономного суб'єкта морального вибору. У дослідженнях англomовної літератури творчість Дала часто розглядають як альтернативу традиційній дидактичній дитячій прозі, оскільки його твори відмовляються від моралізаторства на користь іронічного, іноді провокативного зображення світу (Hunt, 2001).

Літературна спадщина Роальда Дала охоплює твори як для дорослої, так і для дитячої аудиторії, однак саме дитячі книги принесли йому світове визнання. Казкові повісті „*Charlie and the Chocolate Factory*“, „*James and the Giant Peach*“, „*Matilda*“, „*The Witches*“ та „*The BFG*“ демонструють усталену авторську модель: центральним персонажем зазвичай є дитина або маргіналізований герой, який протистоїть жорстокому, абсурдному або несправедливому „дорослому“ світові. Така модель відображає специфічну авторську ідеологію, у межах якої дитина наділяється моральною перевагою над дорослими (West, 1992).

Однією з найхарактерніших рис творчості Дала є особлива увага до мовної організації тексту. Його стиль формується через активне використання експресивної лексики, неологізмів, okazіоналізмів, каламбурів і навмисних порушень мовної норми. Мова в його творах не є нейтральним засобом оповіді, а перетворюється на інструмент характеротворення та джерело комічного ефекту. Саме мовна гра часто виступає ключовим механізмом створення

художнього світу, що особливо помітно у творах, орієнтованих на дитячу аудиторію (Crystal, 2019).

Казкова повість „*The BFG*“, уперше опублікована у 1982 році, належить до пізнього етапу творчості письменника й водночас є концентрованим виявом його поезики. Жанрово твір поєднує риси літературної казки та пригодницької повісті. Для нього характерна класична казкова структура: наявність чарівного простору, чітка опозиція добра і зла, мотив подорожі та щаслива розв'язка. Водночас ці традиційні елементи трансформуються через гротеск, іронію та мовну експресію, що надає тексту сучасного звучання (Hunt, 2001).

Жанрова специфіка „*The BFG*“ значною мірою визначається його адресованістю дитячому читачеві. Твір поєднує фантастичні образи (велетні, Країна Велетнів, ловіння снів) з реаліями сучасного світу, зокрема Лондона та британської монархії, що створює ефект зіставлення реального й фантастичного. Така подвійність простору є типовою для літературної казки ХХ століття та слугує засобом актуалізації казкового наративу для сучасного читача (Townsend, 1990).

У сучасному літературознавстві наголошується, що літературна казка другої половини ХХ століття дедалі частіше відходить від однозначної дидактики й тяжіє до складніших форм художнього осмислення реальності. У таких текстах мораль не проголошується відкрито, а „вбудовується“ у сюжет, характери й мовну організацію твору. Саме така модель реалізується у творчості Роальда Дала, де етичні орієнтири передаються через іронію, гротеск і мовну гру, а не через прямі повчальні формули (Hunt, 2001).

Дослідники жанру казки зазначають, що важливою ознакою модерної літературної казки є переосмислення традиційних казкових ролей і функцій персонажів. У „*The BFG*“ це виявляється у трансформації образу велетня, який замість очікуваної загрозовості постає як носій гуманістичних цінностей. Така інверсія традиційного образу не лише змінює жанрові очікування читача, а й посилює ідейний вимір твору, у якому „інакшість“ не маркується як зло, а, навпаки, подається як джерело моральної сили (Zipes, 2012).

Окремої уваги заслуговує взаємозв'язок жанрової специфіки повісті з її мовною організацією. Як зауважує Девід Крістал, мовна гра в дитячій літературі виконує не лише естетичну, а й когнітивну функцію, сприяючи формуванню мовної чутливості та творчого мислення читача (Crystal, 2019). У „The BFG“ ця функція реалізується через системну деформацію мовної норми, яка стає невід'ємною частиною жанрової моделі твору.

Таким чином, жанрова специфіка казкової повісті „The BFG“ визначається не лише поєднанням фантастичного та реалістичного планів, а й глибокою інтеграцією мовної гри, іронії та гротеску у структуру наративу. Саме ця інтеграція забезпечує цілісність художнього світу твору та зумовлює його високу перекладознавчу цінність, оскільки перекладачеві необхідно відтворити не окремі жанрові елементи, а всю систему їх взаємодії.

Особливе місце у жанровій організації повісті займає гумор, який виконує не лише розважальну, а й структуроутворювальну функцію. Комічний ефект у „The BFG“ досягається переважно через мовні засоби — словотворчі експерименти, семантичні зсуви, фонетичні ігри. Мова Доброго Велетня, відома під назвою *Gobblefunk*, є прикладом системної мовної гри, яка формує індивідуальний мовленнєвий портрет персонажа та водночас визначає загальний стиль твору (Zipes, 2012).

Гротеск у повісті виконує подвійну функцію: з одного боку, він посилює комічність образів негативних персонажів, а з іншого — нейтралізує потенційно лякаючі елементи сюжету, роблячи їх прийнятними для дитячого сприйняття. Завдяки цьому „The BFG“ зберігає баланс між напруженням і гумором, що є однією з ключових ознак успішної дитячої казки (West, 1992).

Використання гумору, іронії та гротеску в „The BFG“ має чітку прагматичну спрямованість на дитячу аудиторію. Через мовну деформацію, перебільшення та абсурд автор створює атмосферу гри, у якій навіть негативні або загрозливі елементи втрачають свою травматичність. Мовна картина світу постає як простір, де порушення норми є не помилкою, а джерелом радості й

творчості. Саме тому читач легко приймає фантастичні правила цього світу та ідентифікується з його героями.

Зіставлення реального й фантастичного, зокрема поєднання звичайного лондонського простору з Країною Велетнів, посилює комічний ефект і водночас актуалізує казковий наратив. Мова виступає тут основним інструментом моделювання альтернативної реальності, а мовна гра — способом її пізнання. Така організація тексту створює додаткові виклики для перекладу, оскільки перекладач має відтворити не лише окремі мовні засоби, а й цілісну логіку фантастичного світу.

Отже, творчість Роальда Дала та жанрова специфіка казкової повісті „*The BFG*“ визначаються поєднанням традиційних казкових моделей із новаторськими стилістичними прийомами. Центральну роль у цьому поєднанні відіграє мова як художній інструмент, що формує образи, створює комічний ефект і забезпечує індивідуальність авторського стилю. Саме ці риси роблять „*The BFG*“ репрезентативним матеріалом для лексико-стилістичного та перекладознавчого аналізу.

2.2. Мовна картина світу у творі „*The BFG*“: гумор, іронія, гротеск

Мовна картина світу у казковій повісті Роальда Дала «*The BFG*» формується як особливий художній простір, у якому реальне й фантастичне тісно переплітаються, а сприйняття світу подається крізь призму мовної гри, комічного перебільшення та навмисного порушення мовних і логічних норм. Центральними складниками цієї картини світу виступають гумор, іронія та гротеск, які реалізуються передусім на мовному рівні й визначають загальний стиль твору.

Гумор у „*The BFG*“ є не додатковим елементом, а структуроутворювальним принципом організації тексту. Він пронизує як мовлення персонажів, так і авторський наратив, створюючи атмосферу гри та знижуючи потенційно загрозливі елементи сюжету. Комічний ефект у творі

ґрунтується насамперед на лексичних і семантичних зрушеннях: навмисно „неправильному“ слововживанні, вигаданих словах, каламбурах і фонетичних деформаціях. Саме через такі мовні прийоми світ велетнів постає водночас дивним і безпечним для дитячого читача, що є характерною рисою дитячої літератури з елементами фантастики (Hunt, 2001).

Особливе місце в гумористичній системі твору займає мова Доброго Велетня, відома як *Gobblefunk*. Вона ґрунтується на принципі системної мовної «помилковості», коли знайомі слова трансформуються шляхом фонетичного зсуву або семантичного переосмислення (наприклад, *human beans* замість *human beings*). Такі утворення виконують подвійну функцію: з одного боку, вони викликають сміх, а з іншого — формують альтернативну мовну логіку, відповідно до якої вибудовується світогляд персонажа. Через цю мовну модель світ постає як місце, де норми можуть бути гнучкими, а відхилення від них — джерелом радості й креативності (Crystal, 2019).

З погляду сучасної лінгвістики мовна картина світу художнього тексту може розглядатися як спосіб концептуалізації дійсності, що відображає специфічний авторський спосіб бачення й осмислення світу. У художній літературі вона формується не лише через номінацію об'єктів, а й через оцінні, експресивні та ігрові мовні засоби, які впливають на когнітивне сприйняття тексту читачем (Селіванова, 2011). У „The BFG“ така картина світу є принципово „дитячо-орієнтованою“: вона вибудовується з урахуванням емоційного, а не раціонального пізнання реальності.

Мовна картина світу твору характеризується домінуванням суб'єктивної перспективи, у якій світ описується не як об'єктивна даність, а як простір переживань, асоціацій і мовних експериментів. Саме мовна деформація стає способом концептуалізації фантастичної реальності: через „неправильні“ слова, перебільшення та абсурдні поєднання читач входить у світ, де логіка відрізняється від повсякденної, але залишається внутрішньо послідовною. Такий принцип організації відповідає уявленню про художній текст як когнітивну модель світу, що має власні правила та категорії (Fludernik, 2009).

Важливо, що мовна картина світу у „The BFG“ не є статичною: вона розгортається поступово, у процесі взаємодії читача з текстом. Повторюваність мовних ігрових моделей, оказіоналізмів і комічних зсувів створює ефект «навчання» цієї альтернативної мовної логіки. Дитячий читач поступово засвоює правила фантастичного світу, що сприяє активному залученню до тексту й формує відчуття співучасті в мовній грі (Oittinen, 2000).

Таким чином, мовна картина світу у „The BFG“ виконує не лише естетичну, а й когнітивну функцію, формуючи специфічний спосіб сприйняття реальності, заснований на грі, гнучкості та відкритості до інакшості. Саме ця особливість зумовлює складність її відтворення в перекладі, оскільки перекладач має передати не лише мовні засоби, а й саму логіку художнього світу, закладену в мовній організації тексту.

Іронія у „*The BFG*“ проявляється передусім у зіставленні різних рівнів реальності та в підриві традиційних ієрархій. Дорослий світ у повісті часто постає об'єктом іронічного переосмислення: королівська влада, армія, соціальні інститути зображуються з легкою дистанцією, без сакралізації, що є типовим для поезики Дала. Водночас дитина та „інакший“ персонаж (Добрий Велетень) наділяються моральною й емоційною перевагою. Така інверсія цінностей створює іронічний ефект і водночас формує специфічну етичну картину світу, у якій сила не дорівнює праву, а доброта й співчуття мають вищу цінність (West, 1992).

Іронія також простежується на рівні мовної організації тексту: серйозні або потенційно загрозливі ситуації описуються з використанням зниженої або ігрової лексики, що руйнує очікувану тональність. Такий прийом дозволяє авторові одночасно торкатися складних тем (страх, небезпека, насильство) й уникати їх травматизації для дитячої аудиторії. У цьому аспекті мова виконує захисну функцію, перетворюючи загрозу на об'єкт сміху та іронічного дистанціювання (Townsend, 1990).

Гротеск є ще одним важливим елементом мовної картини світу „*The BFG*“. Він проявляється через гіперболізацію фізичних характеристик персонажів, їхніх

дій і звичок, а також через поєднання несумісного — страхітливого й кумедного, потворного й доброзичливого. Образи інших велетнів, які поїдають людей, навмисно подані у гротескній формі: їхня жорстокість підкреслюється перебільшенням і водночас нівелюється комічною мовною оболонкою. Гротеск у цьому випадку не лише лякає, а й демістифікує зло, роблячи його менш загрозливим для сприйняття дитиною (Zipes, 2012).

На мовному рівні гротеск реалізується через поєднання високих і низьких регістрів, використання тілесної лексики, абсурдних назв їжі, напоїв і дій, які суперечать звичним уявленням про „нормальний“ світ. Такі елементи створюють відчуття карнавальності, де звичні правила тимчасово скасовуються, а світ постає перевернутим. Саме в такому „перевернутому“ просторі можливе утвердження альтернативних цінностей — доброти, дружби, співпраці (Zipes, 2012).

Отже, мовна картина світу у „*The BFG*“ формується як багатовимірна система, у якій гумор, іронія та гротеск взаємодіють і взаємодоповнюють одне одного. Вони реалізуються переважно через мовні засоби й визначають спосіб художнього осмислення дійсності. Завдяки цьому світ твору постає одночасно фантастичним і впізнаваним, загрозливим і безпечним, що є однією з причин його тривалої популярності. Саме така мовна організація тексту створює серйозні виклики для перекладу та робить „*The BFG*“ надзвичайно показовим матеріалом для лексико-стилістичного аналізу в перекладознавчому аспекті.

2.3. Лінгвістичні особливості мови Великого Дружнього Велетня

Мова Великого Дружнього Велетня у повісті Роальда Дала „*The BFG*“ є одним із найяскравіших прикладів індивідуалізованого художнього мовлення в дитячій літературі ХХ століття. Вона виконує не лише комічну, а й характеротворчу функцію, формуючи мовну особистість персонажа та визначаючи специфіку його сприйняття світу. Лінгвістична організація цієї мови ґрунтується на системному порушенні мовних норм, активному використанні

оказіоналізмів, словотвірній грі та навмисних фонетичних і морфологічних трансформаціях, які разом утворюють впізнавану мовну модель, відому як *Gobblefunk*.

Центральне місце в мовленні Велетня посідають оказіоналізми, тобто індивідуально-авторські лексичні новоутворення, створені для конкретного художнього контексту. У сучасній українській лінгвістиці оказіоналізми розглядаються як результат свідомого відхилення від словотвірної норми з метою посилення експресивності та створення художнього ефекту (Селіванова, 2011; Загнітко, 2012). У „*The BFG*“ такі одиниці виконують насамперед номінативну та ігрову функції, називаючи фантастичні реалії (їжу, напої, дії, істот) і водночас підкреслюючи їхню «неприродність» щодо звичайного світу.

Оказіоналізми Дала часто мають прозору внутрішню форму, що дозволяє читачеві інтуїтивно „розшифровувати“ їх значення. Наприклад, назви їжі або напоїв поєднують у собі фонетично впізнавані елементи реальних слів із абсурдними або семантично несумісними компонентами. Такий принцип словотворення відповідає характеристиці ігрових оказіоналізмів, які, за спостереженнями українських дослідників, активізують мовну інтуїцію реципієнта й залучають його до співтворчості (Бацевич, 2019). У мовленні Велетня оказіоналізми не є поодинокими, а формують цілі серії, що свідчить про їхню системність і стилістичну домінантність.

Не менш важливими для мовної характеристики персонажа є фонетичні та морфологічні трансформації, які імітують „неправильне“ володіння мовою. Вони реалізуються через спотворення звукової оболонки слів, заміну фонетично близьких елементів, порушення граматичних форм і моделей узгодження. У лінгвістичному плані такі трансформації можуть бути інтерпретовані як навмисна стилізація мовлення іншомовця або дитини, що є поширеним прийомом у художній прозі (Кочан, 2008). У „*The BFG*“ ці порушення не створюють відчуття мовної неповноцінності персонажа, а навпаки — підкреслюють його щирість, наївність і доброзичливість.

Фонетичні зсуви часто поєднуються з семантичними, що породжує каламбурний ефект. Відомий приклад *human beans* демонструє, як незначна фонетична зміна призводить до створення нового, комічно забарвленого значення. Такі випадки можна розглядати як реалізацію принципу мовної гри, коли форма слова стає джерелом додаткового смислу. Українські мовознавці трактують подібні явища як приклади семантико-фонетичної гри, що є характерною для експресивного художнього мовлення (Селіванова, 2011).

Окрему групу мовних відхилень у мовленні Великого Дружнього Велетня становлять навмисні порушення граматичних норм, зокрема узгодження та форм дієслів. Такі граматичні „помилки“ не є випадковими, а виконують характерологічну та стилістичну функції. Наприклад, в оригіналі використовується форма „*You is not understanding me*“ (Dahl, 1982, p. 15), яка порушує нормативне узгодження підмета й присудка. В українському перекладі ця особливість передається через навмисне відхилення від граматичної норми: „*Ти мене не розумієшся*“ (Дал, 2013, с. 18). Таке рішення дозволяє зберегти ефект мовної наївності та „іншомовності“ персонажа, не зводячи його образ до комічної примітивізації.

Важливим компонентом мовлення Велетня є словотвірна гра, яка проявляється у використанні нестандартних словотвірних моделей, поєднанні несумісних морфем, а також у створенні псевдослів, що імітують реальні словотвірні структури. Така гра базується на продуктивності англійської словотвірної системи, що дозволяє легко комбінувати корені, афікси та фонетичні елементи. З погляду української лінгвістики, подібні утворення можна класифікувати як словотвірні okazionalizmi, які функціонують виключно в межах художнього тексту й виконують стилістичну функцію (Загнітко, 2012).

Словотвірна гра в „*The BFG*“ є тісно пов'язаною з гумором і гротеском: абсурдність новоутворених слів відображає абсурдність самого фантастичного світу, в якому живе Велетень. Водночас ці слова є фонетично виразними, ритмічними й легко запам'ятовуються, що має особливе значення для дитячої аудиторії. Така характеристика відповідає спостереженням українських

дослідників дитячої літератури, які наголошують на ролі словотвірної гри як засобу емоційного залучення та розвитку мовної креативності читача (Зорівчак, 2014).

Мовлення Великого Дружнього Велетня характеризується високою концентрацією авторських лексичних новотворів, які становлять основу його ідіолекту. Такі слова, як *snozzcumber*, *frobscottle*, *whizzpopping*, є прикладами okazionalizmів, що не мають усталеного значення поза межами тексту, проте легко інтерпретуються читачем завдяки фонетичній виразності та контексту. Вони виконують номінативну функцію, позначаючи елементи фантастичного світу, і водночас слугують джерелом комічного ефекту.

Фонетичні деформації у мовленні Велетня, зокрема навмисне спотворення знайомих слів, створюють ефект „мовної помилки“, який сприймається як ознака наївності та щирості персонажа. Такі трансформації не знижують інтелектуальний статус героя, а, навпаки, підкреслюють його відмінність від „нормального“ світу. Морфологічні порушення, зокрема нестандартні граматичні форми та узгодження, доповнюють цей образ і формують цілісну систему мовлення, що послідовно реалізується впродовж усього твору.

Словотвірна гра у „The BFG“ базується на поєднанні знайомих мовних моделей із абсурдним змістом, що дозволяє авторові створювати нові слова, зрозумілі на інтуїтивному рівні. Для дитячого читача така гра є привабливою, оскільки вона стимулює уяву та мовну креативність. Саме ця системність словотворення робить мову Велетня однією з ключових стильових домінант твору та визначає складність її перекладу українською мовою.

Для конкретизації описаних лінгвістичних особливостей розглянемо низку прикладів з оригінального тексту повісті. Одним із найчастотніших і найупізнаваніших елементів мовлення Великого Дружнього Велетня є словосполучення *human beans*, яке систематично вживається замість нормативної форми *human beings* (Dahl, 1982). Комічний ефект цього okazionalizmu ґрунтується на мінімальній фонетичній заміні, що спричиняє семантичний зсув: „люди“ переосмислюються як „боби“, тобто як потенційний

харчовий об'єкт. Така деформація безпосередньо пов'язана зі способом мислення велетнів і є важливим компонентом гротескної картини світу.

Іншим характерним прикладом є оказіоналізм *snozzcumber*, яким у творі позначається основна їжа Великого Дружнього Велетня (Dahl, 1982). Лексема не має прямого етимологічного відповідника, однак її фонетична структура та звучання створюють у читача асоціації з чимось неприємним і відразливим. Повторюваність цього слова протягом усього тексту перетворює його на семантичний маркер фантастичного світу та підкреслює відмінність між простором людей і простором велетнів.

До групи оказіональних назв їжі та напоїв належить також лексема *frobscottle*, що позначає газований напій із „перевернутим“ ефектом бульбашок (Dahl, 1982). У цьому випадку мовна гра поєднує незвичну звукову форму зі зоровим і фізичним ефектом, що особливо важливо для дитячого сприйняття тексту. Такі приклади демонструють, що мовлення Великого Дружнього Велетня є не хаотичним, а системно організованим і підпорядкованим внутрішній логіці художнього світу.

У сукупності оказіоналізми, фонетичні та морфологічні трансформації й словотвірна гра формують цілісну лінгвостилістичну систему мовлення Великого Дружнього Велетня. Ця система не є хаотичною: вона підпорядкована внутрішній логіці тексту й послідовно реалізується протягом усієї повісті. Саме тому мова Велетня становить особливу складність для перекладу, оскільки потребує не лише лексичної відповідності, а й творчого відтворення стилістичної функції мовних відхилень. Аналіз цих особливостей є необхідною передумовою для подальшого дослідження перекладацьких стратегій у відтворенні мовної гри та авторських новоутворень українською мовою.

2.4. Українські переклади твору (огляд існуючих перекладних версій)

Рецепція творчості Роальда Дала в Україні пов'язана насамперед із розвитком сучасної української дитячої перекладної літератури початку ХХІ

століття, коли зростає увага до якісного художнього перекладу та відтворення індивідуального авторського стилю. Твір „*The BFG*“ („*The Big Friendly Giant*“) увійшов в український культурний простір порівняно пізно, однак його переклад одразу посів помітне місце серед перекладів світової дитячої класики.

На сьогодні канонічною та фактично єдиною повноцінною українською перекладною версією казкової повісті „*The BFG*“ є переклад Віктора Морозова, опублікований під назвою „ВДВ (Великий Дружній Велетень)“ у видавництві „А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА“. Це видання вперше з'явилося у 2013 році й відтоді неодноразово перевидавалося, що свідчить про його сталу популярність та позитивну рецепцію серед українських читачів і критиків. Переклад здійснено з англійської мови, збережено оригінальні ілюстрації Квентіна Блейка, що також є важливим чинником адекватної передачі художньої цілісності твору (Дал, 2013).

Вибір саме цього видавництва для публікації перекладу є показовим, оскільки „А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА“ послідовно дотримується стратегії максимальної стилістичної й художньої адекватності у перекладах дитячої літератури. Видавнича концепція передбачає орієнтацію не лише на сюжетну доступність тексту, а й на збереження мовної гри, ритміки, експресивності та культурної багатшаровості оригіналу, що є особливо важливим для творів Роальда Дала (Малкович, 2016).

Переклад Віктора Морозова вирізняється прагненням відтворити індивідуалізовану мову Великого Дружного Велетня, яка є стилістичною домінантою твору. Перекладач активно використовує українські словотвірні ресурси, створюючи власні okazionalizmi, фонетично виразні лексеми та ігрові конструкції, що функціонально відповідають оригінальній *Gobblefunk*. Такий підхід відповідає сучасним перекладознавчим уявленням про необхідність творчої компенсації у випадках, коли буквальний переклад не здатний передати стилістичний ефект першотвору (Ребрій, 2018).

Станом на сьогодні альтернативних повних українських перекладів повісті „*The BFG*“ не зафіксовано ні в бібліографічних каталогах, ні в наукових оглядах

перекладної дитячої літератури. Окремі фрагменти твору з'являлися у навчальних або популяризаторських матеріалах, однак вони не становлять самостійних перекладних версій і не можуть розглядатися як повноцінна альтернатива канонічному перекладу. Таким чином, українська рецепція „*The BFG*“ фактично ґрунтується на одному перекладацькому рішенні, що створює унікальну ситуацію для лексико-стилістичного аналізу: дослідник має справу не з порівнянням кількох перекладів, а з глибоким аналізом однієї перекладацької стратегії.

У науковому та критичному дискурсі переклад „ВДВ“ неодноразово розглядався як зразок успішного відтворення стилістично складного тексту дитячої літератури. Дослідники українського перекладознавства звертають увагу на те, що переклад Віктора Морозова демонструє високий рівень стилістичної чутливості до авторського ідіолекту Роальда Дала, зокрема в аспекті передачі мовної гри, оказіоналізмів і гумористичної тональності (Панько, 2022; Севастюк, 2019). У цих працях підкреслюється, що переклад не обмежується передаванням змісту, а відтворює цілісну систему мовних відхилень, яка формує художню своєрідність оригіналу.

Окремі дослідження наголошують на тому, що переклад „ВДВ“ відіграє важливу роль у формуванні сучасної української традиції перекладу дитячої літератури, орієнтованої на збереження ігрового та експресивного потенціалу тексту. Такий підхід протиставляється практикам надмірної адаптації або стилістичної нейтралізації, які були поширені в попередні періоди розвитку перекладної дитячої літератури (Шмігер, 2016). У цьому контексті переклад Морозова розглядається як приклад зміщення акценту з дидактичності на художню повноцінність і мовну креативність.

Водночас у наукових публікаціях зазначається, що унікальність перекладу „ВДВ“ як єдиного повного українського варіанту твору обумовлює необхідність його особливо ретельного аналізу. Відсутність альтернативних перекладацьких рішень унеможлиблює традиційне зіставлення перекладів, натомість зосереджує дослідницьку увагу на внутрішній узгодженості перекладацької стратегії,

системності лексико-стилістичних прийомів і їхньому впливі на сприйняття образів і загальної тональності твору (Ребрій, 2018). Саме такий підхід дозволяє розглядати переклад „ВДВ“ не лише як текст-посередник, а як самостійний художній феномен в українському культурному просторі.

Важливо також зазначити, що український переклад „ВДВ“ функціонує в контексті вже сформованої традиції перекладів інших творів Роальда Дала українською мовою, зокрема „Чарлі і шоколадна фабрика“, „Матильда“, „Джеймс і гігантський персик“. Це дозволяє говорити про поступове формування узгодженого стилістичного підходу до перекладу Дала українською, у межах якого зберігається баланс між мовною креативністю, зрозумілістю для дитячої аудиторії та відповідністю авторському стилю (Шмігер, 2016).

Отже, огляд існуючих українських перекладних версій „*The BFG*“ свідчить про те, що переклад Віктора Морозова є репрезентативним і фактично єдиним об'єктом для перекладознавчого аналізу. Саме це зумовлює методологічний підхід у подальшому дослідженні, де основна увага буде зосереджена на аналізі лексико-стилістичних рішень перекладача, зокрема у сфері передачі мовної гри, неологізмів та індивідуалізованого мовлення персонажів.

2.5. Проблемні зони перекладу: гра слів, рими, звукові ефекти, культурні реалії

Переклад казкової повісті Роальда Дала „*The BFG*“ пов'язаний із низкою лінгвостилістичних труднощів, зумовлених специфікою авторського письма та жанровою природою твору. До найбільш проблемних зон належать гра слів, римовані та ритмізовані фрагменти, звукові ефекти, а також культурно марковані елементи, які не мають прямих відповідників у мові перекладу. Саме ці компоненти формують індивідуальний стиль Дала та значною мірою визначають емоційно-естетичний вплив тексту на читача.

Однією з ключових проблем перекладу є гра слів, яка у „*The BFG*“ реалізується на фонетичному, лексичному та семантичному рівнях. Каламбури Дала часто ґрунтуються на співзвуччі слів, омонімії або навмисному зміщенні значень, що створює комічний ефект і водночас характеризує мовлення персонажів. У таких випадках буквальный переклад, як правило, є неможливим, оскільки мовна гра тісно пов'язана з конкретними особливостями англійської мови. Українські перекладознавці наголошують, що адекватне відтворення гри слів можливе лише за умови функціонального підходу, коли зберігається не форма, а комунікативний і стилістичний ефект оригіналу (Ребрій, 2018). Для перекладу „*The BFG*“ це означає створення нових каламбурів українською мовою, які виконують аналогічну комічну функцію.

Специфіка гри слів у „*The BFG*“ полягає в тому, що вона часто має серійний характер і не обмежується поодинокими каламбурами. Мовні жарти повторюються, варіюються та формують внутрішню систему, пов'язану з ідіолектом Великого Дружнього Велетня. Такі серії каламбурів створюють ефект мовної закономірності, за якої „помилка“ стає нормою художнього світу. У перекладі це ускладнює завдання, оскільки перекладач має не лише відтворити окремий комічний ефект, а й зберегти повторюваність і впізнаваність мовної гри протягом усього тексту (Delabastita, 1996; Epstein, 2019). Втрата цієї серійності призводить до фрагментарного сприйняття гумору та послаблення стилістичної цілісності твору.

Окрему складність становлять римовані елементи та ритмізовані фрагменти, які в тексті виконують не лише естетичну, а й мнемотехнічну функцію, полегшуючи сприйняття й запам'ятовування тексту дитячою аудиторією. Рима у творах Дала часто поєднується з мовною грою та абсурдністю, що ускладнює її відтворення іншою мовою. У перекладі виникає необхідність вибору між збереженням ритму, рими або точності змісту. З погляду сучасної теорії художнього перекладу, пріоритетним у таких випадках є збереження ритміко-інтонаційного ефекту, навіть якщо це потребує певної семантичної адаптації (Шмігер, 2016).

Ритмізовані та римовані фрагменти у творах Роальда Дала часто поєднують семантичну абсурдність із фонетичною привабливістю, що особливо важливо для дитячого читача. Дослідники дитячої літератури зазначають, що в таких випадках рима виконує не лише естетичну, а й ігрову функцію, залучаючи читача до активного „прогривання“ тексту вголос (Oittinen, 2000). У перекладі збереження цього ефекту потребує переорієнтації з точного змісту на ритміко-звукову організацію, оскільки саме вона забезпечує емоційну динаміку та гумористичний настрій епізоду (Attardo, 2002).

Не менш важливою проблемною зоною є звукові ефекти, які у „*The BFG*“ часто мають оноματοпоетичний або експресивний характер. Такі елементи, як вигадані назви звуків, тілесні або фізіологічні ефекти, створюють додатковий рівень комічності та сприяють формуванню гротескної атмосфери. Звукова експресія в художньому тексті тісно пов'язана з фонетичною системою мови, тому її переклад вимагає використання аналогічних фонетичних ресурсів мови перекладу. Українські дослідження художньої стилістики підкреслюють, що звукові ефекти можуть і повинні відтворюватися через фонетично мотивовані слова та ритмічні конструкції, навіть якщо вони не є прямими відповідниками оригіналу (Кочан, 2008).

Особливу категорію перекладацьких труднощів становлять культурні реалії, які відображають специфіку британського соціального та культурного контексту. У „*The BFG*“ такі реалії представлені топонімами, соціальними інститутами, елементами побуту та культурними символами, зокрема образом британської монархії. У перекладі постає питання вибору між збереженням культурної іншості та адаптацією до досвіду українського читача. Сучасна українська перекладознавча традиція схиляється до поміркованої стратегії, яка поєднує збереження культурного колориту з пояснювальними або контекстуально зрозумілими рішеннями (Зорівчак, 2014).

У контексті дитячої літератури культурні реалії набувають додаткового прагматичного навантаження, оскільки вони не лише позначають елементи іншої культури, а й беруть участь у формуванні загального образу світу твору.

Дослідники підкреслюють, що для юного читача реалії часто сприймаються не як культурні маркери, а як частина фантастичного простору, тому їх переклад має бути інтуїтивно зрозумілим і не порушувати ритму оповіді (Venuti, 2017; Oittinen, 2000). У цьому сенсі переклад „The BFG“ вимагає не стільки пояснення культурних деталей, скільки їх органічного включення в художній наратив.

У дитячій літературі проблема перекладу реалій ускладнюється необхідністю врахування вікових особливостей аудиторії. Надмірна форенізація може ускладнити сприйняття тексту, тоді як надмірна доместикація призводить до втрати культурної специфіки оригіналу. Тому переклад „*The BFG*“ потребує балансу між зрозумілістю та автентичністю, що особливо важливо у випадках, коли культурна реалія виконує сюжетно значущу або стилістичну функцію (Бацевич, 2019).

У сукупності гра слів, рими, звукові ефекти та культурні реалії утворюють найбільш напружені зони перекладу казкової повісті „*The BFG*“. Саме в цих елементах найвиразніше проявляється індивідуальний стиль Роальда Дала й водночас виявляються творчі можливості перекладача. Аналіз перекладацьких рішень у зазначених проблемних зонах дозволяє оцінити ступінь адекватності перекладу та визначити ефективність застосованих стратегій, що стане предметом детального розгляду у практичному розділі цієї магістерської роботи.

Висновки до розділу 2

Творчість Роальда Дала посідає особливе місце в англomовній дитячій літературі ХХ століття завдяки поєднанню фантастики, гумору, гротеску та чіткої гуманістичної спрямованості. Його казкові повісті демонструють альтернативну модель дитячої літератури, у якій відсутнє пряме моралізаторство, натомість домінують іронія, мовна гра та підкреслена увага до внутрішнього світу дитини. Центральним принципом авторської поетики є протиставлення дитячого й дорослого світів, де дитина або маргіналізований герой постає носієм моральної переваги.

Казкова повість „*The BFG*“ є репрезентативним зразком творчої манери Дала та концентрованим виявом його стилю. Твір поєднує риси літературної казки й пригодницької повісті, зберігаючи класичну казкову структуру, але трансформуючи її за допомогою гумору, іронії та гротеску. Поєднання фантастичних образів із реаліями сучасного британського світу створює подвійний художній простір, у якому казкове набуває актуального звучання.

Мовна картина світу „*The BFG*“ формується як цілісна система, у центрі якої перебувають гумор, іронія та гротеск. Гумор виконує не лише розважальну, а й структуроутворювальну функцію, пом'якшуючи потенційно загрозливі елементи сюжету й роблячи фантастичний світ безпечним для дитячого читача. Іронія проявляється у підриві традиційних ієрархій і зображенні дорослого світу з дистанцією, тоді як гротеск дозволяє поєднати страхітливе й комічне, знецінюючи зло через перебільшення та мовну експресію.

Особливе місце у творі посідає мова Великого Дружнього Велетня, яка є ключовим засобом характеротворення. Система *Gobblefunk* ґрунтується на okazіоналізмах, фонетичних і морфологічних трансформаціях та активній словотвірній грі. Ці елементи створюють індивідуалізоване мовлення персонажа, що відображає його наївний, доброзичливий і водночас креативний світогляд. Мовні „помилки“ Велетня є стилістично вмотивованими й виконують комічну, експресивну та текстотворчу функції.

Українська рецепція „*The BFG*“ пов'язана з перекладом Віктора Морозова, який на сьогодні є єдиною повноцінною українською версією твору. Цей переклад функціонує в межах сформованої традиції перекладів Роальда Дала українською мовою та орієнтований на збереження мовної гри, експресивності й стилістичної своєрідності оригіналу. Відсутність альтернативних перекладних версій зумовлює зосередження дослідження не на зіставленні перекладів, а на глибокому аналізі однієї перекладацької стратегії.

Найбільш проблемними зонами перекладу „*The BFG*“ є гра слів, рими, звукові ефекти та культурно-специфічні реалії. Саме ці елементи найбільш тісно пов'язані з мовною системою англійської мови та культурним контекстом, що

ускладнює їх буквальне відтворення. Переклад таких компонентів потребує функціонального підходу, за якого зберігається комічний і стилістичний ефект, а не формальна структура.

Таким чином, розділ 2 окреслює теоретико-літературне й лінгвостилістичне підґрунтя дослідження та демонструє, що „*The BFG*“ є складним багаторівневим текстом, у якому мова відіграє визначальну роль. Саме це зумовлює необхідність детального перекладознавчого аналізу, спрямованого на виявлення стратегій відтворення мовної гри, неологізмів і стилістичних домінант у перекладі українською мовою.

Аналіз мовної організації повісті „*The BFG*“ засвідчив, що її художня цінність значною мірою зумовлена системною мовною грою, яка реалізується через гумор, іронію, гротеск і насамперед через індивідуалізовану мову Великого Дружнього Велетня. Ці елементи формують не лише стилістичне тло твору, а й визначають характерологічні та прагматичні параметри тексту.

Таким чином, результати другого розділу дозволяють окреслити ключові перекладацькі виклики, пов'язані з відтворенням авторського стилю Роальда Дала. Вони створюють аналітичну основу для практичного розділу, у якому буде здійснено безпосередній аналіз перекладацьких рішень у сфері передачі мовної гри, неологізмів та стилістично маркованої лексики.

РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДУ КАЗКОВОЇ ПОВІСТІ «ВДВ» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

3.1. Аналіз передачі авторських неологізмів та okazіоналізмів

Неологізми й okazіоналізми у „*The BFG*“ становлять одну з головних стильових домінант твору, оскільки саме через них моделюється «інша» мовна реальність Країни Велетнів і формується ідіолект Доброго Велетня (*Gobblefunk*). Для перекладача ці одиниці є проблемними не лише через відсутність готових словникових відповідників, а й через їхню складну функціональність: вони одночасно називають фантастичні реалії, створюють комічний ефект, відтворюють наївний світогляд персонажа й «тримають» ритм та звучання тексту дитячої повісті (Zorgati, 2021; Epstein, 2019). У випадку перекладу українською (переклад В. Морозова) ключовим стає не стільки формальне копіювання моделі творення слова, скільки відтворення його стилістичної дії — впізнаваності, смішності, виразності й „дитячої“ легкості (Севастюк, 2019; Панько, 2022).

Авторські неологізми Роальда Дала можна умовно поділити на кілька груп:

1. Фонетично модифіковані загальноживані слова (*human beans*);
2. Повністю вигадані лексеми без прозорої внутрішньої форми (*snozzcumber*);
3. Словотвірні гібриди з частково впізнаваними морфемами (*froboscottle*).

В українському перекладі кожна з цих груп відтворюється за допомогою різних стратегій, що дозволяє простежити залежність перекладацького рішення від типу неологізму та його функції в тексті.

Показовим прикладом авторського неологізму є назва професії Велетня — *dream-blowing*, яка не має відповідників у реальному світі та поєднує конкретну дію з фантастичною функцією. В оригіналі зазначається: „*I is a dream-blower*“ (Dahl, 1982, p. 31). В українському перекладі використано креативний відповідник „я видую сни“ (Дал, 2013, с. 36), що відтворює образну структуру

оригіналу та зберігає його казкову семантику. Це приклад функціонального перекладу, де неологізм не калькується буквально, а переосмислюється відповідно до можливостей української мови.

Умовно авторські лексичні новотвори Дала у „*The BFG*“ можна класифікувати за кількома критеріями. За словотвірним механізмом (тобто способом утворення) найпродуктивнішими є:

1) складні слова та квазікомпозиції (комбінації коренів/основ, що імітують звичне словотворення, але дають абсурдний результат);

2) змішування/контамінація (бленди), де нова форма „склеює“ частини кількох слів;

3) деформовані форми зі зсувом звучання (фонетична підміна або „криве“ слово), які підтримують комізм помилки;

4) індивідуальні назви з „нісенітним“ формантом, що працюють як маркери чужого світу і водночас добре запам'ятовуються (напр., назви їжі/напоїв на кшталт *snozzcumber*, *frobscottle*) (RoaldDahl.com, опис твору; Zorgati, 2021).

Такий підхід до класифікації узгоджується з тим, як у перекладознавчих працях описують творчі неологізми та „*nonce words*“ у дитячій літературі: важлива не тільки форма, а й механізм комічного ефекту, який слово запускає (Epstein, 2019).

За семантико-функціональним критерієм (тобто „для чого“ вони в тексті) неологізми й okazіоналізми Дала доцільно групувати принаймні так:

а) номінативні (називають предмети/істот/дії у фантастичному світі);

б) експресивно-оцінні (передають емоцію, ставлення, часто — комічне зниження);

в) характерологічні (показують наївність, доброту, „іншомовність“ Велетня);

г) текстотворчі (працюють як повторювані маркери, що створюють цілісну „мову“ персонажа й підтримують ритм оповіді) (Селіванова, 2011; Севастюк, 2019).

Для „*The BFG*“ особливо важливі саме характерологічні та текстотворчі новотвори: вони повторюються серійно і стають „візитівкою“ героя, тобто формують стиль у довготривалій перспективі читання.

Порівняння стратегій перекладу авторських новотворів (передусім у перекладі В. Морозова) доцільно будувати навколо того, як переклад відтворює три взаємозалежні параметри: новизну, вимовність/звучання та комічний ефект. У сучасних дослідженнях перекладу неологізмів для дитячої аудиторії показано, що успішний переклад рідко зводиться до одного прийому: перекладач комбінує різні стратегії в межах одного тексту, залежно від функції слова в конкретному фрагменті (Erstein, 2019; Zorgati, 2021).

Найтипівішими стратегіями в перекладі таких одиниць є:

1) Творення перекладацького неологізму (словотворча компенсація). Це центральний інструмент для відтворення *Gobblefunk*, оскільки дозволяє зберегти „ефект новизни“ та інтонацію мовної гри. У працях про ідіостиль Дала в українському перекладі наголошується, що перекладачеві важливо не „пояснювати“ кожне дивне слово описом, а підтримувати саму систему дивності — серійність, смішність, очікування нового словотвору (Севастюк, 2019; Панько, 2022). Така стратегія зазвичай реалізується через продуктивні моделі українського словотвору (суфіксація, складання, експресивні форманти), що дає змогу створити „своє“ комічне слово з подібною функцією.

2) Калькування словотвірної моделі або часткове калькування. Коли в оригіналі прозора внутрішня форма і вона може бути відносно природно відтворена, переклад може зберігати структуру (складники) або її частину. Для дитячого тексту це корисно, бо підтримує „розшифровуваність“ — читач здогадується, що слово означає, навіть якщо бачить його вперше (Erstein, 2019). Однак калька небезпечна там, де англійський словотворчий жарт тримається на фонетиці або омонімії, яких українська не має; тоді потрібен інший прийом або компенсація.

3) Семантичний переклад / описове відтворення. Опис (розгортання значення) іноді необхідний, якщо новотвір виконує

насамперед номінативну роль і є критично важливим для розуміння події чи предмета. Водночас для стилістики Дала надмір описових рішень ризикує „пригальмувати“ темп і „висушити“ комізм. Саме тому в перекладознавчих роботах щодо Дала часто підкреслюється потреба балансу: пояснювати тільки там, де без цього губиться сюжет, але загалом зберігати відчуття гри (Zorgati, 2021; Панько, 2022).

4) Заміна каламбуру іншим каламбуром (функціональний еквівалент). Це ключова стратегія там, де новотвір — наслідок фонетичної помилки чи гри звучанням (типу *human beans*). Український переклад не може механічно перенести англійське співзвуччя, тому перекладацьке рішення часто має шукати іншу звукову/семантичну опору, аби зберегти смішний ефект „помилки“ та водночас показати мовний характер героя (Zorgati, 2021). У термінах перекладознавства це радше не еквівалентність форми, а еквівалентність функції.

5) Компенсація (локальна або глобальна). Якщо конкретний новотвір не піддається адекватному відтворенню в тому ж місці, стилістичний „борг“ може відшкодовуватися в іншому фрагменті через додатковий ігровий елемент. Для текстів із високою концентрацією *nonce words* це природно: важливіше зберегти щільність ігрового стилю в цілому, ніж „виграти“ кожну точку буквально (Erstein, 2019; Севастюк, 2019).

Порівнюючи ці стратегії, доцільно оцінювати не лише „точність значення“, а комплексні критерії: збереження комічності, збереження серійності авторського словотвору, читабельність для дитячої аудиторії, а також узгодженість внутрішніх правил „мови“ Велетня в перекладі. У дисертаційних і статейних дослідженнях, присвячених відтворенню „чарівного світу“ Дала в англо-українському перекладі, наголошується, що головним ризиком є нормалізація: якщо переклад зменшує кількість новотворів або замінює їх нейтральними словами, текст втрачає частину авторського стилю й унікальну інтонацію (Миколишена, 2018; Панько, 2022).

Для ілюстрації перекладацьких стратегій розглянемо переклад окремих авторських неологізмів. Так, у перекладі В. Морозова okazіоналізм *human beans* (Dahl, 1982) передається шляхом створення українського відповідника, що зберігає комічний ефект фонетичної помилки та семантичного зсуву. Перекладацьке рішення орієнтоване не на буквальну передачу значення, а на відтворення характерологічної функції мовлення персонажа.

Назви снів, які Велетень ловить і зберігає, також становлять окрему групу авторських новотворів. У тексті зустрічаємо такі лексеми, як *trogglehumper*, *kidsnatched*, *maidmasher* (Dahl, 1982), що поєднують у собі елементи страхітливого й комічного. У перекладі ці одиниці відтворюються шляхом створення українських словотвірних аналогів із прозорою внутрішньою формою, що дозволяє зберегти баланс між фантастичністю та зрозумілістю для дитячого читача.

Показовим є й переклад okazіоналізму *whizzpopping* (Dahl, 1982), який має знижене стилістичне забарвлення та пов'язаний із тілесною комічністю. У перекладі збережено експресивність і гумористичний потенціал слова, що свідчить про застосування стратегії функціональної компенсації.

Вплив перекладацьких рішень на характер героя та загальний стиль твору є особливо помітним саме у випадку Велетня, бо його мовлення — провідний характерологічний механізм. У оригіналі „неправильність“ і креативність його мови створюють одночасно ефект наївності й інтелектуальної винахідливості: герой не „дурний“, а „інший“, і ця інакшість подається як тепла, смішна й приваблива. Якщо переклад відтворює *Gobblefunk* через продуктивні українські ігрові моделі, Велетень зберігає свою впізнаваність, а комічний реєстр твору залишається стабільним. Якщо ж переклад схиляється до пояснювальності або нейтралізації, мовлення героя стає ближчим до стандартного, і тоді змінюється вся стилістична „оптика“: гумор слабшає, фантастичність „приземлюється“, а образ героя втрачає частину чарівності (Севастюк, 2019; Epstein, 2019). Саме тому аналіз неологізмів/okazіоналізмів у перекладі є не приватною

лексикологічною процедурою, а способом пояснити, як переклад „перезбирає“ ідіостилю автора та характер персонажа.

У подальшому практичному аналізі доцільно застосувати змішану класифікацію: поєднати словотвірні типи (бленди, композити, деформації, псевдослова) з функціональними групами (номінація, комізм, оцінність, характерологія) і для кожної групи зіставити перекладацькі рішення за наведеними стратегіями (творчий неологізм, калька, опис, заміна каламбуру, компенсація). Така схема дозволяє системно показати, як переклад підтримує або змінює стильову домінанту *Gobblefunk* і як це відбивається на сприйнятті героя та загальної тональності повісті.

3.2. Передача гумору, гри слів та мовної комічності

Гумор у казковій повісті Роальда Дала „*The BFG*“ є однією з провідних стильових домінант і виконує водночас естетичну, характерологічну та текстотворчу функції. Комічність у творі не зводиться до окремих жартів або кумедних ситуацій, а формується як системна властивість мовної організації тексту. Саме тому аналіз передачі гумору в перекладі потребує комплексного підходу, який враховує стилістичні прийоми створення комізму та ступінь адекватності їх відтворення українською мовою.

Стилістичні прийоми, що створюють комічний ефект у „*The BFG*“, охоплюють кілька взаємопов'язаних рівнів. На лексичному рівні ключову роль відіграє мовна гра, реалізована через каламбури, навмисні семантичні зсуви, деформацію звичних слів і створення okazionalnih одиниць. Такі прийоми активізують механізм „порушеного очікування“: читач упізнає знайому мовну форму, але стикається з несподіваним значенням або звучанням, що й породжує сміховий ефект (Delabastita, 1996). У мові Великого Дружнього Велетня цей тип комізму є домінантним, адже «помилкове» слововживання стає регулярною рисою його мовлення.

На фонетичному рівні комічність досягається завдяки звукопису, ритмічності та повторюваності окремих фонетичних моделей. Вигадані слова та звукові ефекти у Дала часто є евфонічними, ритмічними й легко вимовними, що підсилює їхню комічність і сприяє запам'ятовуванню. У дитячій літературі саме фонетична привабливість слова часто є важливішою за його семантичну точність, оскільки вона безпосередньо впливає на емоційне сприйняття тексту (Erstein, 2019). Це створює для перекладача додаткове завдання — зберегти звукову експресію навіть за умови зміни лексичної форми.

На морфологічному та словотвірному рівнях комізм у „*The BFG*“ реалізується через порушення звичних словотвірних моделей, поєднання несумісних морфем, а також через надмірну продуктивність окремих формантів. Така словотвірна гра створює ефект „мовного надлишку“ й підкреслює абсурдність фантастичного світу. В українському перекладі відтворення цього рівня комізму можливе лише за умови активного використання власних словотвірних ресурсів мови перекладу, що відповідає сучасним уявленням про креативність як невід'ємну складову художнього перекладу (Ребрій, 2018).

Одним із характерних прикладів мовної гри є каламбур „*flesh-lumpeater*“, утворений шляхом деформації словосполучення *flesh-eater*. В оригіналі ця форма звучить загрозово, але водночас комічно через надмірність і звучання (Dahl, 1982, p. 42). В українському перекладі запропоновано варіант „*людоджер-плотогриз*“ (Дал, 2013, с. 49), який поєднує негативну семантику з ігровою формою. Таке рішення дозволяє зберегти баланс між страхітливим і смішним, що є ключовим для гумористичної тональності твору.

Синтаксичні прийоми також відіграють важливу роль у створенні гумору. Повтори, паралельні конструкції, навмисна багатослівність або, навпаки, уривчастість висловлювань формують особливий ритм мовлення персонажів і підсилюють комічний ефект. У мовленні Великого Дружнього Велетня синтаксична „незграбність“ часто поєднується з лексичною грою, що створює образ наївного, але щирого героя. Українські дослідники стилістики

наголошують, що подібні синтаксичні відхилення є важливим засобом експресії та не повинні нівелюватися в перекладі (Кочан, 2008).

Оцінка адекватності відтворення гумористичного ефекту в українському перекладі „ВДВ“ потребує відходу від формального зіставлення окремих слів і зосередження на функціональному результаті. У сучасному перекладознавстві адекватність гумору визначається здатністю перекладу викликати у цільового читача реакцію, співмірну з реакцією читача оригіналу, навіть якщо мовні засоби при цьому змінюються (Attardo, 2002). У випадку перекладу Віктора Морозова це досягається через системне використання українських ігрових слів, експресивної лексики та ритмічно організованих конструкцій, які компенсують неминучі втрати окремих каламбурів.

Особливо показовою є передача гумору, пов'язаного з „мовними помилками“ Велетня. У буквальному перекладі такі помилки часто втратили б комічний потенціал або виглядали б неприродно для української мови. Тому перекладацькі рішення спрямовані на створення аналогічного ефекту «кривизни» мовлення, який зберігає образ героя як добродушного й дещо наївного, але не комічно знеціненого. Такий підхід відповідає принципам функціональної еквівалентності та дозволяє зберегти баланс між смішним і симпатичним образом персонажа (Munday, 2016).

Важливо також враховувати, що гумор у „*The BFG*“ має яскраво виражений жанровий характер і тісно пов'язаний із адресованістю дитячій аудиторії. Український переклад демонструє прагнення уникати надмірної складності або культурно специфічних жартів, які могли б ускладнити сприйняття, натомість зосереджуючись на універсальних комічних механізмах — грі звуків, перебільшенні, абсурді. Така стратегія сприяє збереженню загальної тональності твору й підтримує його гумористичну цілісність (Панько, 2022).

Гумористичний ефект у „*The BFG*“ значною мірою ґрунтується на системному порушенні мовної норми. Наприклад, мовлення Великого Дружнього Велетня часто містить граматично неправильні конструкції та

нестандартний порядок слів, що створює ефект наївної „мовної помилки“ (Dahl, 1982). У перекладі ці особливості не усуваються, а передаються через стилістично марковані українські конструкції, які імітують мовну неправильність без втрати зрозумілості.

Таким чином, переклад зберігає комічний ефект і водночас підтримує цілісність образу персонажа, для якого мовна „кривизна“ є художньо вмотивованою.

Важливим критерієм адекватності перекладу гумору є його сприйняття цільовою аудиторією. У дитячій літературі комічний ефект має бути миттєво зчитуваним і не вимагати складних інтерпретацій. Український переклад „ВДВ“ орієнтується саме на таке сприйняття, що проявляється у використанні ритмічних, фонетично виразних і семантично прозорих ігрових конструкцій. Це сприяє збереженню динаміки тексту та підтримує безперервність читацької уваги.

Отже, передача гумору, гри слів та мовної комічності у перекладі „*The BFG*“ є результатом комплексної взаємодії різнорівневих стилістичних прийомів. Адекватність перекладу визначається не кількістю буквально збережених каламбурів, а здатністю перекладного тексту відтворити комічний реєстр оригіналу, підтримати мовну гру та зберегти характерологічну функцію гумору. Саме ці чинники дозволяють українському перекладові „ВДВ“ зберігати художню привабливість і стилістичну впізнаваність твору Роальда Дала.

3.3. Лексичні трансформації та їх роль у збереженні авторського стилю

Лексичні трансформації є одним із ключових інструментів художнього перекладу, оскільки саме на лексичному рівні найбільш виразно проявляється індивідуальний авторський стиль. У перекладі казкової повісті Роальда Дала „*The BFG*“ лексичні трансформації відіграють системоутворювальну роль, забезпечуючи збереження мовної гри, гумору та характерологічних

особливостей персонажів за умов неминучих міжмовних і міжкультурних розбіжностей.

У сучасному перекладознавстві лексичні трансформації розглядаються як свідомі зміни лексичного складу перекладного тексту з метою досягнення функціональної та стилістичної адекватності. Для художнього перекладу принципово важливо, що такі трансформації не є ознакою відхилення від оригіналу, а навпаки — способом збереження його естетичного впливу (Munday, 2016; Ребрій, 2018). У „*The BFG*“ потреба в трансформаціях зумовлена високою концентрацією оказіональної лексики, мовної гри та культурно специфічних елементів.

Однією з найчастотніших трансформацій у перекладі є конкретизація, яка полягає у заміні лексичної одиниці оригіналу з ширшим значенням на більш конкретну в мові перекладу. У дитячій літературі конкретизація часто використовується для підвищення наочності та образності тексту. В українському перекладі „*ВДВ*“ конкретизація сприяє кращій візуалізації фантастичного світу та робить опис зрозумілішим для дитячого читача. Водночас вона допомагає зберегти експресивність, коли нейтральне англійське слово в українській версії набуває яскравішого емоційного забарвлення (Карабан, 2018).

Протилежною за спрямуванням є генералізація, яка застосовується у випадках, коли точне відтворення лексичного значення є неможливим або недоцільним з огляду на стилістику тексту. У „*The BFG*“ генералізація може використовуватися для уникнення надмірної деталізації, що перевантажувала б текст або ускладнювала сприйняття мовної гри. Така трансформація дозволяє зберегти темп оповіді та підтримати загальну комічну тональність, навіть якщо деякі семантичні нюанси оригіналу нівелюються (Шмігер, 2016).

Особливо значущою для перекладу творів Роальда Дала є модуляція, тобто семантичний зсув, за якого поняття передається з іншої логічної або асоціативної точки зору. Модуляція часто застосовується для відтворення мовної гри та іронії, коли прямий переклад не забезпечує аналогічного ефекту. У перекладі „*The*

BFG“ модуляція дозволяє передати комічне переосмислення реальності, характерне для світогляду Великого Дружнього Велетня, зберігаючи водночас внутрішню логіку тексту (Vinay & Darbelnet, 1995).

Модуляція у перекладі „*The BFG*“ часто застосовується для відтворення емоційного стану персонажа. Наприклад, англійський вислів „*I is trembling like a jelly*» (Dahl, 1982, p. 58) в українському перекладі передано як „*я тремчу, мов холодець*“ (Дал, 2013, с. 66). Хоча прямий лексичний відповідник збережено частково, переклад орієнтується на образну систему української мови, що дозволяє досягти аналогічного комічного та експресивного ефекту.

Не менш важливою є компенсація, яка відіграє ключову роль у збереженні авторського стилю в умовах неминучих втрат. Компенсація полягає у відтворенні стилістичного або експресивного ефекту оригіналу в іншому місці тексту або за допомогою інших мовних засобів. У „*The BFG*“ компенсація особливо актуальна для передачі каламбурів, фонетичної гри та оказіоналізмів, які не завжди можуть бути відтворені безпосередньо. Застосування компенсації дозволяє зберегти загальну „щільність“ мовної гри й підтримати впізнаваність стилю Дала в перекладі (Delabastita, 1996; Epstein, 2019).

У практиці художнього перекладу також використовуються такі трансформації, як лексична заміна, експресивне підсилення та стилістична адаптація, які у „*The BFG*“ спрямовані на збереження комічного реєстру та характерологічних рис персонажів. Лексична заміна дозволяє добирати українські слова з подібною стилістичною маркованістю, навіть якщо вони не є прямими відповідниками англійських одиниць. Експресивне підсилення, у свою чергу, допомагає компенсувати втрату звукової або словотвірної гри шляхом використання емоційно насиченої лексики мови перекладу (Бацевич, 2019).

У перекладі „*The BFG*“ активно застосовується модуляція як спосіб збереження комічної тональності. У ряді випадків нейтральні англійські одиниці замінюються експресивно забарвленими українськими відповідниками, що посилює емоційний ефект і відповідає загальному стилю твору (Dahl, 1982). Такі

трансформації не спотворюють зміст, а забезпечують функціональну відповідність між оригіналом і перекладом.

Роль лексичних трансформацій у збереженні авторського стилю Роальда Дала полягає передусім у підтриманні балансу між нормою та відхиленням. Оригінальний текст вибудовується на постійному порушенні мовних очікувань, однак ці порушення є системними та функціонально вмотивованими. Переклад, який надмірно нормалізує лексику, ризикує втратити ключову стильову домінанту твору. Натомість гнучке використання лексичних трансформацій дозволяє відтворити ідіостиль автора в іншомовному середовищі, зберігаючи його комічність, експресивність і фантастичну образність (Boase-Beier, 2011).

Отже, лексичні трансформації у перекладі „*The BFG*“ слугують не допоміжним, а визначальним механізмом збереження авторського стилю. Конкретизація, генералізація, модуляція, компенсація та інші прийоми забезпечують функціональну еквівалентність між оригіналом і перекладом, дозволяючи передати не лише зміст, а й художню своєрідність твору. Аналіз цих трансформацій створює підґрунтя для узагальнюючих висновків щодо ефективності перекладацької стратегії та її впливу на сприйняття твору українським читачем.

3.4. Передача культурно-специфічних елементів та реалій

Культурно-специфічні елементи та реалії посідають важливе місце в художній структурі казкової повісті Роальда Дала „*The BFG*“, оскільки вони формують національно-культурний фон твору та водночас беруть участь у створенні комічного й фантастичного ефекту. У перекладі для дитячої аудиторії такі елементи потребують особливо виваженого підходу, адже перекладач має знайти баланс між зрозумілістю тексту для юного читача та збереженням культурного колориту оригіналу.

У перекладознавстві реалії розглядаються як мовні одиниці, що позначають предмети, явища або поняття, притаманні певній культурі та відсутні

або нетипові для іншої (Зорівчак, 2014). У „*The BFG*“ до таких реалій належать географічні назви, елементи британського соціального устрою, культурні символи, а також специфічні побутові деталі, які створюють відчуття „англійськості“ тексту. Вони не завжди мають прямі відповідники в українській культурі, що зумовлює необхідність перекладацьких трансформацій.

Культурно-специфічні елементи у „*The BFG*“ можна умовно поділити на кілька груп: соціально-інституційні (британська монархія, армія, державні структури), просторово-географічні (Лондон, палац, міський простір), а також побутово-культурні (способи звертання, етикетні формули, уявлення про владу й порядок). Така багаторівнева присутність реалій свідчить про те, що вони виконують не лише фонову, а й сюжетно-структурну функцію, допомагаючи поєднати фантастичний світ велетнів із впізнаваною британською дійсністю (Townsend, 1990; Zipes, 2012). У перекладі це означає необхідність диференційованого підходу до різних типів реалій залежно від їхньої ролі в тексті.

У тексті „*The BFG*“ образ британської монархії виконує функцію культурної реалії, що поєднує фантастичний і реальний світи (Dahl, 1982). У перекладі ця реалія збережена без заміни, що дозволяє підтримати національно-культурний колорит і водночас не ускладнює сприйняття тексту завдяки прозорому контексту.

Важливо зазначити, що звернення до образу монархії у „*The BFG*“ не має характеру прямої ідеалізації. Навпаки, він подається крізь призму легкої іронії та доброзичливого гротеску, що відповідає загальній стилістичній манері Дала. Королівська влада постає як частина гри між реальним і фантастичним, де серйозні соціальні інститути втрачають свою недосяжність і стають зрозумілими для дитячого сприйняття. Дослідники зазначають, що така стратегія дозволяє авторові одночасно зберігати культурну впізнаваність і знижувати ієрархічну дистанцію між дитиною та „дорослим“ світом влади (West, 1992; Hunt, 2001). Для перекладу це означає необхідність збереження не лише номінації реалії, а й її іронічного реєстру.

Звернення до образу британської армії у фінальній частині повісті є ще одним прикладом культурно маркованого елемента. В оригіналі армія діє відповідно до традиційної моделі державної сили, однак у контексті казки ця модель набуває іронічного забарвлення (Dahl, 1982, p. 170). В українському перекладі військові звання та команди збережені без адаптації, що підтримує культурний колорит і водночас не порушує ігрової природи тексту (Дал, 2013, с. 193). Це свідчить про свідоме рішення перекладача зберегти реалію як елемент фантастично-іронічного світу.

Однією з центральних проблем перекладу культурно-специфічних елементів у дитячій літературі є адаптація до вікових особливостей аудиторії. Дитячий читач, на відміну від дорослого, зазвичай не володіє достатнім обсягом фонових знань для інтерпретації чужої культури, тому надмірна форенізація може ускладнити сприйняття тексту. З іншого боку, повна заміна культурних реалій елементами культури перекладу призводить до втрати автентичності твору. Сучасні українські дослідники дитячого перекладу наголошують на доцільності поміркованої адаптації, яка зберігає іноземний колорит, але подає його у формі, доступній для розуміння дитини (Бацевич, 2019).

У перекладі „*The BFG*“ культурні реалії часто зберігаються у своїй оригінальній формі, але контекстуально „підказуються“ читачеві через опис або мовну ситуацію. Такий підхід дозволяє уникнути перевантаження тексту поясненнями та водночас забезпечує поступове входження дитини в інший культурний простір. Наприклад, згадки про британську монархію чи особливості соціальних інститутів не елімінуються, а вписуються в наратив так, що їхнє значення стає зрозумілим з перебігу подій. У перекладознавстві подібну стратегію розглядають як функціонально виправдану форму часткової доместикації (Venuti, 2017).

Важливу роль у передачі культурно-специфічних елементів відіграє лексичний вибір, оскільки саме лексика найчастіше є носієм культурної інформації. У дитячому художньому перекладі лексичні рішення мають бути не лише точними, а й емоційно привабливими та зрозумілими. З цією метою

перекладач може застосовувати конкретизацію або модуляцію, щоб зробити реалію більш наочною для читача, не змінюючи при цьому її культурної природи (Ребрій, 2018). Такий підхід дозволяє зберегти зв'язок тексту з культурою оригіналу та водночас адаптувати його до когнітивних можливостей дитячої аудиторії.

Окремої уваги заслуговує проблема збереження культурного колориту в умовах активної мовної гри, характерної для стилю Роальда Дала. У „*The BFG*“ культурні реалії нерідко поєднуються з гумором і гротеском, що ускладнює їх переклад. Перекладач змушений враховувати не лише культурне значення реалії, а й її стилістичну функцію в конкретному контексті. Якщо реалія бере участь у створенні комічного ефекту, її переклад має забезпечувати аналогічний емоційний результат, навіть за умови певної трансформації форми (Delabastita, 1996).

У сучасній перекладознавчій парадигмі дедалі частіше підкреслюється, що переклад дитячої літератури виконує також пізнавальну функцію, знайомлячи читача з іншою культурою. Збереження культурного колориту в перекладі „*The BFG*“ сприяє формуванню уявлень про британську культурну традицію, водночас не порушуючи цілісності художнього світу. Такий підхід відповідає концепції „м'якої фореїзації“, за якої іноземні елементи не усуваються, а інтегруються в текст перекладу таким чином, щоб вони були зрозумілими та привабливими для дитини (Oittinen, 2000).

Таким чином, передача культурно-специфічних елементів та реалій у перекладі „*The BFG*“ є складним процесом, що поєднує адаптацію до дитячої аудиторії зі збереженням національно-культурної своєрідності оригіналу. Ефективне застосування лексичних і стилістичних трансформацій дозволяє перекладачеві підтримувати культурний колорит твору та забезпечувати його доступність для українського читача. Саме ці рішення значною мірою визначають успішність перекладу в контексті збереження авторського стилю Роальда Дала та його художньої ідентичності.

3.5. Оцінка якості перекладу з позицій функціонально-стилістичного підходу

Функціонально-стилістичний підхід до оцінки якості художнього перекладу ґрунтується на розумінні перекладу як складного акту міжкультурної комунікації, у якому визначальним є не формальна відповідність оригіналові, а збереження його функціонального, стилістичного та жанрового потенціалу. У межах цього підходу переклад розглядається як текст, що має виконувати аналогічні естетичні та прагматичні функції в культурі мови перекладу, навіть за умови істотних мовних трансформацій (Hatim & Mason, 1997; Baker, 2018). Саме така перспектива є найбільш продуктивною для оцінки перекладу казкової повісті Роальда Дала „*The BFG*“, стиль якої ґрунтується на мовній грі, гуморі та системному відхиленні від норми.

Одним із центральних критеріїв якості перекладу в межах функціонально-стилістичного підходу є вплив перекладацьких рішень на цілісність художніх образів. В оригіналі образ Великого Дружнього Велетня формується передусім через його мовлення, яке є стилістично маркованим і виконує характерологічну функцію. Його „неправильна“ мова не сигналізує про інтелектуальну обмеженість персонажа, а, навпаки, створює образ інакшості, доброзичливості та наївної мудрості. З погляду функціональної стилістики, переклад може вважатися адекватним лише за умови збереження цієї мовленнєвої моделі як системи, а не набору окремих мовних ефектів (Catford, 1965).

У межах функціонально-стилістичного підходу до перекладу дитячої літератури особливого значення набувають додаткові критерії оцінки якості, пов'язані з адресованістю тексту. Дослідники наголошують, що переклад для дитини має зберігати не лише стилістичну структуру оригіналу, а й його емоційну доступність, динамічність і здатність утримувати увагу читача (Oittinen, 2000). У цьому контексті функціональна адекватність перекладу визначається тим, чи виконує текст ті самі комунікативні та естетичні завдання, що й оригінал, у межах вікових і когнітивних можливостей цільової аудиторії.

Для „The BFG“ такими завданнями є створення атмосфери гри, підтримання гумористичної напруги та формування позитивної ідентифікації з головним персонажем. З функціонально-стилістичної точки зору переклад можна вважати успішним лише за умови, що мовна експресія, ігрові елементи та стилістичні відхилення не ускладнюють сприйняття, а навпаки — стимулюють читацьку активність і залучення до художнього світу твору (Baker, 2018; Oittinen, 2000).

Український переклад „ВДВ“ демонструє орієнтацію саме на таке системне відтворення образу. Використання okazionalizmів, словотвірної гри та експресивної лексики дозволяє зберегти індивідуальність мовлення Велетня протягом усього тексту. З позицій функціонально-стилістичного підходу важливо, що переклад не прагне до повної нормалізації мовлення персонажа, оскільки така нормалізація призвела б до руйнування образної цілісності та зниження стилістичної напруги тексту (Hatim & Mason, 1997).

Другим важливим параметром оцінки якості перекладу є узгодженість перекладацьких рішень у межах усього твору. Функціонально-стилістичний підхід виходить з того, що стиль — це не сукупність ізольованих прийомів, а повторювана система мовних виборів. Переклад „The BFG“ потребує підтримання постійного рівня мовної гри, гумористичної інтонації та експресивності. У цьому контексті якість перекладу визначається не відсутністю втрат, а здатністю компенсувати їх у межах текстової цілісності (Toury, 2012).

У перекладі „ВДВ“ простежується прагнення до такої компенсаційної рівноваги: там, де буквально відтворення каламбуру або неологізму є неможливим, стилістичний ефект відновлюється через інші мовні засоби. З погляду дескриптивної теорії перекладу це свідчить про домінування норми прийнятності над нормою адекватності у вузькому формальному розумінні, що є типовим і виправданим для дитячої художньої літератури (Toury, 2012).

Важливим аспектом функціонально-стилістичної оцінки перекладу є також урахування реакції адресата, тобто читача мови перекладу. У сучасному перекладознавстві підкреслюється, що переклад не існує поза актом сприйняття,

а його якість значною мірою визначається тим, як текст функціонує в новому культурному середовищі (Nord, 2005; Schäffner, 2012). Для дитячої літератури це означає необхідність оцінювати переклад з огляду на його здатність викликати емоційний відгук, співпереживання та інтерес, співмірні з реакцією читача оригіналу.

У випадку перекладу „The BFG“ функціональна орієнтація на читача проявляється у збереженні ігрової тональності, ритмічності та комічної інтонації, що забезпечує легкість сприйняття й підтримує динаміку наративу. Такий результат є свідченням того, що перекладацькі рішення оцінювалися не лише з позицій формальної відповідності, а й з урахуванням прагматичної ефективності тексту в українському культурному контексті (Nord, 2005).

Оцінюючи відповідність перекладу оригінальному стилю та жанровій природі твору, слід ураховувати, що „*The BFG*“ поєднує риси літературної казки, гумористичної повісті та фантастичного наративу. Жанрова природа тексту передбачає активну мовну експресію, перебільшення, іронію та гротеск. Функціонально-стилістичний підхід дозволяє оцінювати переклад з погляду того, чи зберігає він цей жанровий баланс, а не зводить твір до спрощеного дитячого тексту або, навпаки, до стилістично перевантаженого експерименту (Schäffner, 2012).

Український переклад „ВДВ“ загалом відповідає жанровим очікуванням, зберігаючи ігрову тональність, динаміку та фантастичність тексту. Важливо, що перекладацькі рішення спрямовані на підтримання комунікативної доступності для дитячої аудиторії без елімінування культурної та стилістичної специфіки оригіналу. Такий підхід узгоджується з сучасними уявленнями про переклад як процес міжкультурного посередництва, а не механічного відтворення мовної форми (Baker, 2018).

Отже, з позицій функціонально-стилістичного підходу якість перекладу „*The BFG*“ визначається здатністю перекладного тексту зберігати цілісність образів, стилістичну системність та жанрову адекватність. Перекладацькі трансформації, навіть у випадках значного відходу від формальної структури

оригіналу, є функціонально вмотивованими та спрямованими на досягнення еквівалентного художнього ефекту. Це дозволяє розглядати український переклад „ВДВ“ як стилістично повноцінну інтерпретацію авторського задуму Роальда Дала.

Висновки до розділу 3

Стилістична своєрідність „*The BFG*“ найбільш виразно проявляється на лексичному рівні, де авторські неологізми й okazіоналізми формують цілісну систему *Gobblefunk* і виступають однією з головних домінант тексту. Ці одиниці не є „декором“, а виконують комплекс функцій: називають фантастичні реалії, створюють комічний ефект, підтримують ритм і звучання дитячої повісті та, найголовніше, конструюють ідіолект Великого Дружнього Велетня. Через них вибудовується образ героя як „інакшого“, доброзичливого й наївного, але не примітивного; мовна креативність стає частиною його характеру, а не просто мовною помилкою.

Класифікація авторських новотворів за словотвірним механізмом (квazікомпозити, бленди, деформовані форми, „нісенітні“ назви) та за семантико-функціональними групами (номінативні, експресивно-оцінні, характерологічні, текстотворчі) показує, що в тексті домінують саме ті новотвори, які працюють на впізнаваність мовлення персонажа й забезпечують стилістичну єдність на всій протяжності твору. Це означає, що переклад повинен відтворювати не окремі слова, а принципи „мовної системи“ Велетня — її серійність, повторюваність і здатність викликати сміх.

Стратегії перекладу неологізмів і okazіоналізмів у перекладі В. Морозова загалом орієнтовані на функціональну еквівалентність. Найпомітнішими й найбільш продуктивними виявляються: творення перекладацьких неологізмів (словотворча компенсація), часткове калькування там, де зберігається прозора внутрішня форма, описове відтворення у випадках, критичних для розуміння, заміна каламбуру іншим каламбуром і локальна/глобальна компенсація для

підтримання загальної „щільності» мовної гри. Визначальним критерієм адекватності стає не буквальна точність, а здатність перекладу зберегти новизну, звучання та комічність, тобто ті параметри, які формують художній ефект оригіналу.

Передача гумору та гри слів у перекладі також не може бути зведена до механічного перенесення каламбурів. Комізм у „*The BFG*“ створюється багаторівнево: лексичною грою, фонетичною виразністю, словотвірними експериментами, синтаксичними повторюваними моделями й ефектом „порушеного очікування“. У перекладі важливим є збереження саме системності комічного реєстру: щоб гумор не „випадав“ у різних ділянках тексту, а підтримувався стабільно. Особливо значущим є відтворення „мовних помилок“ Велетня як комічних, але не принизливих: збереження балансу між смішним і симпатичним забезпечує цілісність образу й відповідає жанровій природі дитячої казкової повісті.

Лексичні трансформації (конкретизація, генералізація, модуляція, компенсація, експресивне підсилення) виступають одним із ключових механізмів збереження авторського стилю, оскільки саме вони дозволяють уникнути нормалізації перекладу. Конкретизація підсилює образність і наочність, генералізація допомагає не перевантажувати текст деталями, модуляція забезпечує відтворення іронії та нестандартної логіки висловлювань, а компенсація стає стратегічно важливою для збереження загального ефекту мовної гри там, де прямі відповідники неможливі.

Культурно-специфічні елементи (реалії британського простору, топоніми, інституції, символи на кшталт монархії) у перекладі вимагають балансу між адаптацією та збереженням колориту. Для дитячої аудиторії критично важливо, щоб іншокультурні елементи були зрозумілими з контексту й не вимагали надмірних пояснень, але водночас не зникали як частина „англійськості“ твору. Поміркована стратегія, що поєднує збереження реалій із контекстуальним „підказуванням“, дозволяє підтримати і пізнавальну функцію перекладу, і художню цілісність.

Оцінка перекладу з позицій функціонально-стилістичного підходу підводить до загального висновку: якість перекладу визначається тим, наскільки перекладний текст зберігає цілісність образів, системність стилю та жанрову природу твору. Перекладацькі рішення мають найбільше значення саме там, де оригінал побудований на нестандартності — у мовній грі, оказіональній лексиці, гуморі та гротеску. Збереження цих домінант у перекладі забезпечує впізнаваність авторського стилю Роальда Дала та дозволяє українському читачеві сприймати твір у близькій до оригіналу емоційно-естетичній тональності.

Проведений аналіз перекладацьких рішень у перекладі Віктора Морозова засвідчив домінування функціонально-стилістичного підходу до відтворення авторського стилю Роальда Дала. Найбільш продуктивними виявилися стратегії створення перекладацьких неологізмів, словотвірної компенсації та заміни каламбурів функціональними відповідниками, що дозволило зберегти комічний ефект і мовну своєрідність оригіналу.

Отримані результати підтверджують, що успішний переклад творів із високою концентрацією мовної гри можливий лише за умови творчого використання ресурсів мови перекладу та системного відтворення стилістичних домінант. Це дозволяє розглядати український переклад „ВДВ“ як адекватну й стилістично цілісну інтерпретацію оригіналу.

ВИСНОВКИ

Роальд Дал належить до тих авторів дитячої літератури, чий стиль визначається не стільки фабулою, скільки мовною організацією художнього світу. Казкова повість „*The BFG*“ є показовою саме тому, що її „казковість“ і гумористичність творяться передусім мовними засобами: системною мовною грою, авторськими неологізмами й okazіоналізмами, навмисними відхиленнями від норми, ритмізацією окремих фрагментів, звукописом та поєднанням іронії з гротеском. У такому тексті переклад стає не механічним перенесенням змісту, а реконструюванням стилю — відтворенням тієї самої емоційно-естетичної дії, яку справляє оригінал на читача. Саме ця теза є вихідною для всієї роботи й визначає її логіку: аналіз не зводиться до „правильності“ або „буквальності“, а спирається на функціонально-стилістичний підхід, у межах якого центральним критерієм адекватності виступає збереження художнього ефекту та стильової системи.

Найважливішим у „*The BFG*“ є те, що мовна картина світу твору побудована як багатовимірний простір, де реальне й фантастичне співіснують і взаємно підсилюють одне одного. Гумор функціонує не як додаткова „прикраса“, а як принцип організації оповіді: він пронизує діалоги, авторський наратив, описові фрагменти, назви предметів і явищ. Іронія працює як механізм підриву традиційних ієрархій та „дорослої“ серйозності, тоді як гротеск дає змогу одночасно показати загрознає й кумедне, створюючи баланс між напруженням і сміхом. Усе це забезпечує впізнавану поетику Дала: дитячий читач відчуває безпеку, навіть коли сюжет торкається страху чи небезпеки, бо загрознає постає через мовну гру як те, що можна осміяти й нейтралізувати.

Ключовою стильовою домінантою повісті є ідіолек Великого Дружнього Велетня, відомий як *Gobblefunk*. Його мовлення не є випадковим набором „помилочок“, а системою, яка має внутрішню логіку й послідовно реалізується протягом усього тексту. Okazіоналізми, неологізми, фонетичні зсуви, морфологічні відхилення та словотвірна гра формують не лише комічний ефект,

а й образ героя: мова Велетня робить його „інакшим“, доброзичливим, наївним, але креативним і внутрішньо цілісним. Тому переклад цієї мовної системи є головним випробуванням для перекладача, а аналіз її відтворення — центральною частиною дослідження.

Практичний аналіз показав, що авторські новотвори Дала доцільно розглядати у двох взаємодоповнювальних площинах: за словотвірними механізмами (квазікомпозиції, бленди, фонетично деформовані форми, „нісенітні“ назви з виразним звучанням) та за семантико-функціональними групами (номінативні, експресивно-оцінні, характерологічні, текстотворчі). Особливо значущими для „*The BFG*“ виявилися характерологічні й текстотворчі новотвори, бо вони повторюються серійно, виконують роль „постійних маркерів“ і підтримують упізнаваність мовлення Велетня. Це означає, що оцінювати переклад слід не за одиничними випадками, а за тим, чи збережено серійність і системність мовної гри, тобто чи відчувається в перекладі та сама „мова персонажа“, яка тримає стиль оригіналу.

У перекладі Віктора Морозова „ВДВ“ відтворення неологізмів і okazіоналізмів здійснюється не одним прийомом, а комбінуванням стратегій. Найпомітнішою є стратегія створення перекладацьких неологізмів (словотворча компенсація), що дозволяє зберігати ефект новизни й комічності та підтримувати внутрішню „систему дивності“ мови Велетня. Часткове калькування використовується там, де зберігається прозора внутрішня форма й слово можна зробити „розшифровуваним“ для читача. Описове відтворення з’являється у випадках, де новотвір критичний для розуміння сюжетної дії або предмета, однак надмір описовості ризикує пригальмувати темп і „висушити“ гумор, тому вдалим вважається баланс: пояснення — лише за потреби, загалом — збереження гри. Важливою є також заміна каламбуру іншим каламбуром, коли англійська гра звучанням не переноситься в українську, але її комічна функція може бути відтворена іншим мовним ресурсом. Нарешті, компенсація (локальна або глобальна) виступає стратегічним механізмом підтримання загальної щільності

мовної гри: навіть коли конкретне місце перекласти повністю неможливо, стильовий ефект „повертається“ в іншій ділянці тексту.

Окремий блок аналізу був присвячений передачі гумору, гри слів та мовної комічності. Комізм у Дала є системним і багаторівневим: лексичним (каламбури, семантичні зсуви, експресивні одиниці), фонетичним (евфонія, звукопис, ритмічна повторюваність), морфологічно-словотвірним (нестандартні моделі творення слова, поєднання несумісних морфем), синтаксичним (повтори, паралельні конструкції, навмисна „незграбність“ мовлення). Кожен із цих рівнів у перекладі потребує не механічного відтворення, а пошуку функціонально рівноцінних засобів української мови. Оцінка адекватності гумору показує, що вирішальним є прагматичний результат: переклад має викликати співмірну емоційну реакцію в цільового читача, навіть якщо конкретні мовні механізми змінюються. У перекладі „ВДВ“ це досягається через системне використання експресивних, ігрових одиниць, ритмічно організованих конструкцій і замін, які зберігають баланс „смішного“ та „симпатичного“. Особливо важливо, що „мовні помилки“ Велетня не перетворюють його на комічно знеціненого персонажа: збережено образ доброго героя, до якого читач відчуває емпатію, а сміх спрямований на мовну гру, а не проти персонажа.

Лексичні трансформації (конкретизація, генералізація, модуляція, компенсація та супутні заміни) були розглянуті як інструменти, що забезпечують збереження авторського стилю в умовах неминучих міжмовних розбіжностей. Конкретизація в перекладі допомагає підсилювати образність і наочність, що є важливим для дитячого тексту. Генералізація дозволяє уникати перевантаження деталями й зберігати темп оповіді, не руйнуючи ігрової інтонації. Модуляція стає особливо корисною в ситуаціях іронії та мовної гри, коли зміна логічної перспективи дає змогу зберегти смисл і комічний ефект. Компенсація виконує ключову роль там, де неможливо відтворити фонетичний або каламбурний механізм англійської: стильовий „борг“ погашається іншим засобом або в іншому місці тексту, завдяки чому загальний тон і „щільність“ ігровості не падають.

Передача культурно-специфічних елементів і реалій розглядалася крізь призму необхідності одночасно адаптувати текст для дитячої аудиторії та зберігати британський культурний колорит. Реалії у творі (топоніми, інституції, символи, насамперед монархія, а також побутові деталі) є частиною художнього тла й водночас іноді працюють на гумор та іронію. Для дитячого читача небезпечними є два крайні підходи: надмірна форенізація може ускладнити сприйняття, надмірна доместикація — стерти культурну ідентичність твору. У перекладі, який аналізувався, простежується поміркована стратегія: значна частина реалій зберігається, але їхнє розуміння підтримується контекстом, що дозволяє не перевантажувати текст поясненнями й зберігати динаміку та казкову легкість оповіді.

Оцінка якості перекладу з позицій функціонально-стилістичного підходу підсумувала всі попередні спостереження й дозволила сформулювати загальні критерії адекватності саме для такого типу тексту, як „*The BFG*“. Визначальними виявилися: збереження цілісності образів (передусім через мовлення персонажів), системність стилістичних рішень у межах цілого твору, відповідність жанровій природі дитячої казкової повісті, а також прагматична еквівалентність — здатність викликати співмірні емоції (сміх, емпатію, захоплення фантастичним) у читача перекладу. У такому підході перекладацька „вірність“ розуміється не як формальна точність, а як збереження стильових домінант та художнього впливу.

У підсумку можна стверджувати, що переклад казкової повісті „*The BFG*“ українською мовою потребує стратегій, орієнтованих на реконструкцію стилю, а не копіювання форми. Текст Дала є особливо вимогливим до перекладача, оскільки його художність сконцентрована у слові: у звучанні, грі, деформації, новотворі, інтонації, експресії. Найкращі перекладацькі рішення в такому тексті — ті, що забезпечують функціональну рівновагу: зберігають комічний реєстр, відтворюють ідіолект героя, не руйнують жанрового балансу між фантастичним і реальним та підтримують культурний колорит без утруднення сприйняття дитиною. Саме тому „*The BFG*“ є показовим матеріалом для лексико-

стилістичного та перекладознавчого аналізу: він дозволяє простежити, як перекладні трансформації працюють не проти тексту, а на його художню цілісність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бацевич Ф. С. (2019). *Основи комунікативної лінгвістики*. Львів: ПАІС. 376 с. [Ф С Бацевич Основи Комунікативної Лінгвістики | PDF](#)
2. Бондаренко, А. І. (2021). Лексична креативність у художньому тексті: неологізми та okazaціоналізми. *Мовознавство*, 3, 45–56. <https://movoznavstvo.org.ua>
3. Дал Р. (2013). *ВДВ (Великий Дружній Велетень)* / пер. з англ. В. Морозов. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА. 272 с.
4. Дудок, Р. І. (2019). Проблеми перекладу художнього тексту: лексико-стилістичний аспект. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 256 с.
5. Загнітко А. П. (2012). *Сучасна українська мова. Лексикологія. Фразеологія*. Донецьк: ДонНУ. 456 с.
6. Зорівчак Р. П. (2014). *Реалія і переклад*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 216 с. [Зорівчак Р.П. - Реалія і переклад \(на матеріалі англomовних перекладів української прози\) | PDF](#)
7. Гнатюк, Л. П. (2020). Мовна гра як стилістичний засіб сучасної художньої прози. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*, 3, 32–39. <http://ekmair.ukma.edu.ua>
8. Журавльова, Н. В. (2022). Авторський неологізм як засіб характеротворення в художньому тексті. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*, 90, 88–95. <https://periodicals.karazin.ua>
9. Калита, О. М. (2021). Лінгвостилістичний аналіз художнього тексту: теорія і практика. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. 312 с.
10. Карабан В. І. (2018). *Переклад англійської наукової і технічної літератури*. Вінниця: Нова Книга. 656 с. [karaban_posibnik_dovidnik_z_perekladu_nauk_tehn_lit.pdf](#)
11. Клименко Н. Ф. (2019). *Лексикологія сучасної української мови: навчальний посібник*. Київ: ВЦ «Академія». 288 с.

12. Ковальчук, О. О. (2020). Функціонально-стилістичний підхід у перекладознавстві. *Науковий вісник Волинського національного університету*, 5, 61–68. <https://evnuir.vnu.edu.ua>
13. Кочан І. М. (2008). *Стилістика української мови*. Львів: ПАІС. 432 с.
14. Малкович І. А. (2016). *Чому дитячі книжки мають бути найкращими*. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА. 192 с.
15. Масенко Л. Т. (2017). *Нарис сучасної української стилістики*. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 240 с.
16. Мельник, І. В. (2019). Переклад дитячої літератури: мовна гра та проблеми адекватності. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*, 2, 112–119. <https://dspace.uzhnu.edu.ua>
17. Миколишена Т. В. (2018). *Мовностилістичні особливості відтворення картини чарівного світу Р. Дала в англо-українському перекладі* (кваліфікаційне дослідження). Житомир. <https://core.ac.uk>
18. Олійник, Н. С. (2022). Стилістична норма і її порушення в художньому дискурсі. *Українське мовознавство*, 1, 54–63. <https://ukrainskemovoznavstvo.knu.ua>
19. Павленко, С. О. (2021). Оказіоналізми як засіб експресивності в художньому тексті. *Лінгвістичні студії*, 42, 97–104. <https://lingstudies.donnu.edu.ua>
20. Панько О. І. (2022). Казкова повість Роальда Дала «ВДВ»: лексико-стилістичні особливості перекладу. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. <https://dspace.uzhnu.edu.ua>
21. Ребрій О. В. (2018). *Сучасні концепції творчості у перекладі*. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна. 368 с. <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/8879>
23. Селіванова О. О. (2011). *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: Довкілля-К. 844 с.
24. Севастюк М. (2019). Відтворення стильових домінант казкової повісті Роальда Дала «ВДВ» та її перекладу українською мовою. *Молодий вчений*, № 2. <http://molodyivchenyi.ua>

25. Семенюк, О. А. (2020). Ідіостиль письменника та проблеми його відтворення у перекладі. Тернопіль: Осадца Ю. В. 228 с. http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v39/part_2/23.pdf
26. Словник української мови в 20 томах. (2010–2022). <https://sum20ua.com>
27. Ставицька, Л. О. (2019). Мова і гра: лінгвокультурологічний аспект. Київ: Либідь. 304 с.
28. Федоренко, Н. В. (2021). Художній переклад як форма інтерпретації авторського стилю. *Філологічні трактати*, 13(2), 78–85. <https://journals.sumdu.edu.ua>
29. Шмігер Т. В. (2016). *Історія українського перекладознавства ХХ століття*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 512 с. [Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя: ключові проблеми та періодизація - Тарас Шмігер - Тека авторів - Читиво](#)
30. Attardo S. (2002). Translation and humour: An approach based on the General Theory of Verbal Humour. *The Translator*, 8(2), 173–194. <https://doi.org/10.1080/13556509.2002.10799133>
31. Baker M. (2018). *In Other Words: A Coursebook on Translation* (3rd ed.). London: Routledge. 308 p. <https://doi.org/10.4324/9781315619187>
32. Besserer E. (2015). *Language Play in Children's Literature*. Oxford: Oxford University Press. 224 p. [ERIC - ED613271 - Language Play and Children's Literacy, UCL IOE Press, 2021-Jan](#)
33. Boase-Beier J. (2011). *Stylistic Approaches to Translation*. Manchester: St. Jerome Publishing. 211 p. <https://doi.org/10.4324/9781315759456>
34. Catford J. C. (1965). *A Linguistic Theory of Translation*. Oxford: Oxford University Press. [A Linguistic Theory Of Translation Oxford Univ. Press \(1965 \) : J. C. Catford : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#)
35. Crystal D. (2019). *The Cambridge Encyclopedia of the English Language* (3rd ed.). Cambridge: Cambridge University Press. 599 p. <https://www.cambridge.org/highereducation/books/the-cambridge-encyclopedia-of-the-english-language/>

36. Cambridge Dictionary. <https://dictionary.cambridge.org>
37. Delabastita D. (1996). *Wordplay and Translation*. Manchester: St. Jerome. <https://doi.org/10.4324/9781315538280>
38. Epstein B. J. (2019). The Translation of Humour in Children's Literature. *Meta*, 64(1), 27–45. <https://www.erudit.org/en/journals/meta/>
39. Epstein B. J. (2019). The Translation of Neologisms in Children's Literature: A Case Study. *Équivalences*, 46(1–2), 213–229. <https://www.persee.fr>
40. Evans, V. (2019). *How Words Mean: Lexical Concepts, Cognitive Models, and Meaning Construction*. Oxford: Oxford University Press. 384 p. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199234660.001.0001>
41. Fludernik M. (2009). *An Introduction to Narratology*. London: Routledge. 242 p. <https://doi.org/10.4324/9780203882887>
42. Hatim B., Mason I. (1997). *The Translator as Communicator*. London: Routledge. 250 p. <https://doi.org/10.4324/9780203992722>
43. Hunt P. (2001). *Children's Literature*. Oxford: Blackwell Publishing. 352 p. [Children's literature : Hunt, Peter, 1945- : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#)
44. Leech G., Short M. (2007). *Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose* (2nd ed.). London: Pearson Longman. 402 p. [Style in Fiction: A Linguistic Introduction to English Fictional Prose - Geoffrey N. Leech, Mick Short - Google Книги](#)
45. Munday J. (2016). *Introducing Translation Studies: Theories and Applications* (4th ed.). London: Routledge. 320 p. <https://doi.org/10.4324/9781315691862>
46. Nida E. A. (1964). *Toward a Science of Translating*. Leiden: Brill. 331 p. [Eugene Nida - Toward A Science of Translating, Bible Translating - 1964 PDF | PDF | Translations | Bible Versions And Translations](#)
47. Nord C. (2005). *Text Analysis in Translation: Theory, Methodology, and Didactic Application*. Amsterdam: Rodopi. 275 p. [Text analysis in translation : theory,](#)

[methodology, and didactic application of a model for translation-oriented text analysis : Nord, Christiane : Free Download, Borrow, and Streaming : Internet Archive](#)

48. Oittinen R. (2000). *Translating for Children*. New York: Garland Publishing. <https://doi.org/10.4324/9780203902004>

49. Schäffner C. (2012). *Rethinking Translation*. London: Routledge. [Rethinking Transediting](#)

50. Schmid, H.-J. (2020). *The Dynamics of the Linguistic System: Usage, Conventionalization, and Entrenchment*. Oxford: Oxford University Press. 400 p. [The Dynamics of the Linguistic System: Usage, Conventionalization, and Entrenchment | Oxford Academic](#)

51. Toury G. (2012). *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam: John Benjamins. [Descriptive Translation Studies – and beyond: Revised edition | Gideon Toury](#)

52. Venuti L. (2017). *The Translator's Invisibility: A History of Translation* (2nd ed.). London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203360064>

53. Vinay J.-P., Darbelnet J. (1995). *Comparative Stylistics of French and English*. Amsterdam: John Benjamins. [\(PDF\) Vinay, J. P. & J. Darbelnet. Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation.](#)

54. West M. (1992). *Roald Dahl*. London: Macmillan. [Roald Dahl by Mark I. West | Open Library](#)

55. Zipes J. (2012). *The Irresistible Fairy Tale: The Cultural and Social History of a Genre*. Princeton: Princeton University Press. [The Irresistible Fairy Tale: The Cultural and Social History of a Genre on JSTOR](#)

56. Zorgati I. (2021). Translating humorous lexical creations in children's literature: The case of Roald Dahl's Gobblefunk. *Lexis*. <https://journals.openedition.org/lexis/>

57. RoaldDahl.com (n.d.). *The BFG | Stories*. <https://www.roalddahl.com>

